Адыгэ макъ

№ 90 (19604)
2010-рэ илъэс
МЭФЭКУ
ЖЪОНЫГЪУАКIЭМ и 13

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Хэта зилажьэр?

ГъогузекIоныр щынэгъончъэнымкIэ Адыгэ Республикэм щызэхащэгъэ комиссием тыгъуасэ зэхэсыгъоу иIагъэм тхьамэтагъор щызэрихьагъ АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат. Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх федеральнэ инспектор шъхьаIэу ЛIыужъу Адамэ, муниципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ къэлэ ыкIи район администрациехэм япащэхэр, правэухъумэкIо органхэм, дин ыкIи общественнэ организациехэм, чIыпIэ зыгъэIорышIэжьын органхэм ялIыкIохэр, нэмыкIхэри.

Республикэм игъогухэм къатехъухьэрэ хъугъэ-шIагъэхэм алъэныкъокIэ непэ Iофхэм язытет зыфэдэм, 2010-рэ илъэсым иапэрэ мазэхэм язэфэхьысыжьхэм къэзэрэугъоигъэхэр апэдэдэ атегущыIагъэх.

— Непэ тиреспубликэ игъогухэм къатехъухьэрэ авариехэм цIыфыбэ зэрахэкIуадэрэм, шъобжхэр бэмэ зэрахахырэм уимыгъэгумэкIын плъэкIырэп, — къыIуагъ КъумпIыл Муратэ. — Гукъау нахь мышIэми, ахэм янахьыбэр ныбжьыкIэх. Гъогур щынэгъончъэным ыкIи тицIыфхэр къэтыухъумэнхэм апае ГИБДД-м икъулыкъушIэхэм ямызакъоу, нэмыкI структурэхэми яIофшIэн нахь агъэлъэшын фае. Ешъуагъэу рулым кIэрытIысхьэхэрэм пшъэдэкIыжьэу ахырэм пытагъэ хэлъэу укъекIолIэныр шапхъэ тфэхъун фае. Мы аужырэ илъэс 12-р пштэмэ, Адыгеим игъогухэм къатехъухьэгъэ хъугъэ-шIагъэхэм нэбгырэ 1519-рэ ахэкIодагъ, нэбгырэ 8644-мэ шъобжхэр хахыгъэх. Мы пчъагъэхэм бэмэ уарагъэгупшысэ. Тинеущырэ мафэ лъызыгъэкIотэщт ныбжьыкIэхэр машинэ зэутэкIхэм бэрэ зэрахэкIуадэхэрэм кIэух горэ фэшIыгъэн фае. КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм, гурыт ыкIи апшъэрэ гъэсэныгъэ къязытырэ учреждениехэм ачIэсхэм, ныбжьыкIэхэм мы лъэныкъомкIэ Iоф адэшIэгъэныр, гъогурыкIоным ишапхъэхэр ахэм агъэцэкIэнхэм фэгъэсэгъэнхэр типшъэрылъ шъхьаIэхэм ащыщэу сэлъытэ. ГумэкIыгъоу къэуцухэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пае зэфэхьысыжь тэрэзхэр тшIынхэ, анахьэу тынаIэ зытедгъэтын фэе лъэныкъохэр гъэнэфэгъэнхэ фае.

АР-м хэгъэгу кIоцI Iофхэмкiэ и Министерствэ ГИБДД-мкIэ и ГъэIорышIапIэ икъэралыгъо инспектор шъхьаIэу ЛIыхэсэ Юрэ илъэсэу тызыхэтым иапэрэ мазэхэмкIэ зэфэхьысыжьхэр нэужым къышIыгъэх. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, мы уахътэм къыкIоцI республикэм игъогухэм хъугъэшIэгъи 126-рэ къатехъухьагъ. Ахэм нэбгырэ 28-рэ ахэкIодагъ, нэбгырэ 48-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. ГумэкIыгъо шъхьаIэхэм ащыщ кIэлэ ныбжьыкIэхэу, республикэм инеущырэ мафэ лъызыгъэкIотэнхэу тызыщыгугъыхэрэм псынкIащэу машинэхэр зэрэзэрафэхэрэм, ешъуагъэу рулым зэрэкIэрытIысхьэхэрэм, гъогурыкIоным ишапхъэхэр зэраукъохэрэм тхьамыкIэгъуабэ къызэрихьырэр. Iофыгъоу къэуцухэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пае республикэм игъэцэкIэкIо ыкIи правэухъумэкIо органхэм, гъэсэныгъэм иучреждениехэм, нэмыкI структурэхэм язэпхыныгъэ нахь гъэпытэгъэн фаеу инспектор шъхьаIэм ылъытагъ.

Автомобиль гъогоу «Бжъэдыгъухьабл — Адыгэкъал» зыфиIорэм, къуаджэу Гъобэкъуае дэжь, мы мафэхэм къыщыхъугъэ авариешхом нэбгыритф хэкIодагъ. Ащ цIыфхэр лъэшэу зэридзагъэх, гухэкIышхо ащыхъугъ. Хъугъэ-шIагъэр къызыщыхъугъэ чIыпIэм щыIагъ АР-м и Правительствэ ипащэ. Мыщ фэдэ тхьамыкIагъохэр къытэмыхъулIэнхэм пае сыда непэ тшIэн, тынаIэ анахьэу зытедгъэтын фаер? Уешъуагъэу рулым укIэрытIысхьэ, псынкIащэу узекIо ыкIи гъогурыкIоным ишапхъэхэр уукъохэ зэрэмыхъущтыр водительхэм къагурымыIоу Iофхэм язытет нахьышIум фиузэнкIыщтэп. Ар автомобиль зиIэ пэпчъ ыгу илъын фае. Ешъуагъэу рулым кIэрытIысхьэрэм ежь ищыIэныгъэ имызакъоу, гъогум тет цIыфхэми ящыIэныгъэ зэпиутын зэрилъэкIыщтыр зыщигъэгъупшэ хъущтэп.

ГумэкIыгъоу къэуцухэрэм ащыщых тигъогухэм язытет уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр, ахэм ящыкIэгъэ тамыгъэхэр зэримыкъухэрэр ыкIи урамхэр къызэрагъэнэфыхэрэр шапхъэхэм зэрадимыштэрэр. А лъэныкъомкIи Iоф шIэгъэн зэрэфаер КъумпIыл Муратэ къыхигъэщыгъ.

Iофыгъоу зытегущыIагъэхэр къызэрыкIоу зэрэщымытхэр Премьер-министрэм кIигъэтхъызэ, пшъэрылъэу къагъэнэфагъэхэр зэкIэ гъэцэкIэгъэнхэ зэрэфаем къэзэрэугъоигъэхэм анаIэ тыраригъэдзагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэр нэмыкI Iофыгъохэми атегущыIагъэх, унэшъо гъэнэфагъэхэри ашIыгъэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан къытырихыгъэх.

Тигъэзетеджэ лъапIэхэр!

Мы мазэм и 13-м щегъэжьагъэу и 23-м нэс фэгъэкIотэн зиIэ кIэтхэгъу уахътэр кIощт. А мэфипшIым къыкIоцI гъэзетэу «Адыгэ макъэм» сомэ 359-рэ чапыч 35-кIэ шъукIэтхэн шъулъэкIыщт, 2010-рэ илъэсым иятIонэрэ илъэсныкъо къышъуIукIэнэу шъуфаемэ.

ШъукIатх лъэпкъ гъэзетым!

МэкъэгъэIу

ЖъоныгъуакIэм и 13-м къыщегъэжьагъэу и 23-м нэс къалэу Мыекъуапэ дэт Почтэ шъхьаIэу урамэу Краснооктябрьскэм тетым, номерэу 20-м, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» щыкIатхэрэмэ шIухьафтынхэр къащаратыщтых.

ШIушIэ Iофтхьабз

Гъэзетэу «Адыгэ макъэр» къизытхыкIырэр зэкIэ шIушIэ Iофтхьабзэм хэлажьэ, сыда пIомэ кIэтхапкIэу гъэзетым лъатырэм щыщ Iахьэу зы сомэ кIэлэцIыкIу Фондэу АР-м щыIэм редакцием фитIупщыщт. Гъэзетыр къишъутхыкIымэ, шъоркIи федэ, сабыйхэми шъуипсапэ аIукIэщт. Шъухэлажь, ныбджэгъухэр, шIушIэ Iофтхьабзэм!

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Щытхъуцlэу «Адыгэ Республикэм лъэпкъ гъэсэныгъэмкlэ изаслуженнэ lофышl» зыфиlорэр М.У. Гъыщым фэгъэшъошэгъэным ехьылlагъ

Гъэсэныгъэм ылъэныкъокlэ гъэхъагъэу иlэхэм ыкlи илъэсыбэрэ lоф зэришlагъэм апае щытхъуцlэу «Адыгэ Республикэм лъэпкъ гъэсэныгъэмкlэ изаслуженнэ lофышl» зыфиlорэр **Гъыщ Муслъымэт Уцужьыкъо ыпхъум** — егъэджэн lофым иветеран фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЬАКlУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
жъоныгъуакlэм и 12, 2010-рэ илъэс
N 54

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыряlэу lоф зэрашlэрэм, къыткlэхъухьэхэрэр патриотхэу пlугъэнхэм ыкlи ветеран движением яlахьышхо зэрэхашlыхьэрэм, Хэгъэгу зэошхом Теклоныгъэр къызщыдэтхыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм афэшl Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэшъошагъ:

— Ануфриев Николай Павел ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран;
— Бова Иван Филипп ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран;
— Богомолов Михаил Андрей ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран;
— Горбатов Василий Семен ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран, нахьыжъхэм я Советэу Адыгэ Республикэм и Президент дэжь щыlэм хэт;
— Подскуба Николай Савелий ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран;
— Теслев Константин Григорий ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран;
— Тхьалl Аюбэ Адышэс ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран;
— Шепелев Виктор Николай ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран;
— Шэхэлl Аслъан Хъусен ыкъом, Хэгъэгу зэошхом иветеран.

* * *

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу lоф зэришlэрэм, къалэу Мыекъуапэ ипсэупlэ-коммунальнэ хъызмэт ихэхъоныгъэ иlахь зэрэхишlыхьэрэм ыкlи къызыхъугъэр илъэс 50 зэрэхъурэм афэшl Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Долотов Николай Сергей ыкъом,** муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрацие ипащэ игуадзэ.

Илъэсыбэ хъугъэу шlуагъэ къытэу егъэджэн lофшlэныр зэригъэцакlэрэм, творческэ екlолlакlэ lофым зэрэфырилэм, къыткlэхъухьэхэрэм ягъэджэнрэ япlунрэкlэ гъэхъэгъэшхохэр зэришlыхьэрэм афэшl Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **ПчыхьэлIыкъо Хьарыет Юныс ыпхъум,** еджапlэм мыкlохэрэм гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ учреждениеу «Детский сад N 4» «Чебурашка» зыфиlоу Адыгэкъалэ дэтым икlэлэпlу.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу lоф зэришlэрэм, профессиональнэ лъэныкъомкlэ гъэхъагъэ хэлъэу ипшъэрылъхэр зэригъэцакlэхэрэм ыкlи къызыхъугъэр илъэс 60 зэрэхъурэм афэшl Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Шуцlэ Асфар Хьаджаслъан ыкъом,** фирмэу «ШИРЕ-ШАРМ» зыфиlорэм итранспортнэ отдел ипащэ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхьэгъэ республикэ программэу «2008 — 2010-рэ илъэсхэм Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм патриотическэ пlуныгъэу арагъэгъотыщтыр» зыфиlорэр зэрагъэцакlэрэм ехьылlагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къэбарэу къыгъэхьазырыгъэм фэгъэхьыгъ

Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхьэгъэ республикэ программэу «2008 — 2010-рэ илъэсхэм Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм патриотическэ пlуныгъэу арагъэгъотыщтыр» зыфиlорэр зэрагъэцакlэрэм ехьылlагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къэбарэу къыгъэхьазырыгъэм зедэlу ыкlи зытегущыlэ нэуж, ащ социальнэ, политикэ мэхьанэ ин ритызэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ышlыгъ:**

1. Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхьэгъэ республикэ программэу «2008 — 2010-рэ илъэсхэм Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм патриотическэ пlуныгъэу арагъэгъотыщтыр» зыфиlорэр зэрагъэцакlэрэм ехьылlагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къэбарэу къыгъэхьазырыгъэр къыдэлъытэгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет игъо фэлъэгъугъэнэу:

1) гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхьэгъэ республикэ программэу «2011 — 2015-рэ илъэсхэм Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм патриотическэ пlуныгъэу арагъэгъотыщтыр» зыфиlорэр 2010-рэ илъэсым къыгъэхьазырынэу ыкlи ыухэсынэу;

2) зэхэщэн, финанс, правовой lофыгъохэмкlэ, къэбархэм яlэкlэгъэхьанкlэ lофтхьабзэхэр зигугъу къэтшlырэ программэм къыщыдилъытэнэу, программэм игъэцэкlэн ветеран, ныбжьыкlэ, оборонэ-спорт ыкlи нэмыкl общественнэ организациехэр къыхэгъэлэжьэгъэнхэр, джащ фэдэу ащ игъэцэкlэн нахь чанэу хэлажьэхэрэм шlухьафтынхэр афэшlыгъэнхэр къыдилъытэнэу.

3. Къэбар жъугъэм иреспубликэ амалхэм игъо афэлъэгъугъэнэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм патриотическэ пlуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэнымкlэ къэралыгъо, муниципальнэ органхэм, общественнэ организациехэм lофэу ашlэрэр лъэныкъо пстэури къыдалъытэзэ, печатымкlэ, радиомкlэ, телевидениемкlэ къагъэлъэгъонэу.

4. Къэбар жъугъэм иреспубликэ амалхэм мы унашъор къащыхэутыгъэнэу.

5. Заштэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кlуачlэ иlэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу
Анатолий ИВАНОВ

къ. Мыекъуапэ,
мэлылъфэгъум и 28-рэ,
2010-рэ илъэс
N 1408-ГС

Кlуачlэ имыlэжьэу лъытэгъэнэу

Манцызов Павел Михаил ыкъом ыцlэкlэ къитхыкlыгъэ зачетнэ тхылъэу N 125-С-р зиlэм, АКъУ-м къыритыгъэу шlокlодыгъэм, кlуачlэ имыlэжьэу лъытэгъэнэу.

ТИФЕСТИВАЛЬХЭР

Апэрэу Адыгеим щызэхащэ

Урысыем культурэмкlэ и Министерствэ, УФ-м икинематографистхэм я Союз, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, Мыекъуапэ иадминистрацие, нэмыкlхэри зэхэщакlо зыфэхъугъэхэ фестивалэу «Обереги Будущее» зыфиlорэр жъоныгъуакlэм и 16 — 23-м Адыгеим щыкlощт.

Урысыем иапэрэ шlушlэ кинотеатральнэ фестиваль мы мэфэ благъэхэм зэрэрагъэжьэщтым фэгъэхьыгъэ зэхахьэр АР-м и Премьер-министрэу Къумпlыл Муратэ зэрищагъ.

Ащ зэрэхигъэунэфыкlыгъэу, Урысыем икино ыкlи итеатрэ лъэхъаным диштэу цlыфхэр ащыгъэгъозэгъэнхэмкlэ фестивалым мэхьэнэ ин иl. Кинотеатральнэ фестивалэу Адыгеим щызэхащэрэм УФ-м иартист цlэрыlохэр хэлэжьэщтых.

Фестивалым зэрэфэхьазырхэм къытегущыlагъэх фильмэхэр къызыщагъэлъэгъощтхэ районхэмрэ къалэхэмрэ яадминистрациехэм япащэхэу Хьатэгъу Налбый, Тхылъэнэ Вячеслав, Евгений Ковалевыр, нэмыкlхэри.

АР-м культурэмкlэ иминистрэу Чэмышъо Гъазыйрэ АР-м лъэпкъ lофхэмкlэ, lэкlыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряlэ зэпхыныгъэхэмкlэ ыкlи къэбар жъугъэм иамалхэмкlэ и Комитет итхьаматэу ЖакIэмыкъо Вячеславрэ зыфэгъэзэгъэ lофхэр зэрагъэцакlэхэрэм, шlушlэ фестивалыр дэгъоу зэхэщэгъэным зэрэпылъхэр къаlотагъ.

Шlушlэ фестивалыр жъоныгъуакlэм и 16-м республикэ филармонием къыщызэlуахыщт.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Къязыщагъэхэм пшъэдэкlыжь ахьыщт

Зыныбжь имыкъугъэхэм шъон пытэхэмрэ тутынрэ аращэнхэ щакlохэр зэрэфимытхэр къызщиlорэ закон щыl. Ар зымыгъэцакlэхэрэм якъыхэгъэщын фэгъэхьыгъагъ Мыекъопэ УВД-м потребительскэ бэдзэршlыпlэм ылъэныкъокlэ бзэджэшlагъэу зэрахьэхэрэм ябэныгъэнымкlэ ыкlи зыныбжь имыкъугъэу бзэджэшlагъэ зезыхьэхэрэм яlофхэмкlэ иотделхэм lофтхьабзэу зэхащэгъагъэр.

Къалэм ищапlэхэм ащыщхэр ахэм къакlухьагъэх. Пстэумкlи зылъыплъэгъэхэ тучани 6-м ащыщэу щымэ зыныбжь имыкъугъэу ачlэхьагъэхэм тутынрэ шъон пытэрэ къащаращагъ. Кlэлэеджакlохэу ныбжьымкlэ къызытемыфэхэу ахэр къэзыщэфыгъэхэм яlоф ОДН-м иlофышlэхэм зэхафыгъ. Щапlэм иlофышlэу законыр зыукъуагъэхэм апае ащ фэгъэзэгъэ отделым иlофышlэхэм протоколхэр зэхагъэуцуагъэх. Ахэм административнэ пшъэдэкlыжь арагъэхьыщт.

Уплъэкlуныр зэрэкlуагъэр нахь игъэкlотыгъэу тигъэзет къыхиутыщт.

ХЪУТ Нэфсэт.

Мыдаlорэр мэпщынэ

Хэгъэгу зэфэшъхьафхэм къарыкlыгъэ цlыфхэр фитыныгъэ ямыlэу Мыекъопэ районым щылажьэхэу УФ-м и ОФМС икъутамэу Адыгеим щыlэм иlофышlэхэм къызэраубытыгъэхэр бэмышlэу къэттхыгъагъ. Ахэм lоф языгъашlэщтыгъэм тазыр ин зэрэтыралъхьагъэри (сомэ миллионрэ ныкъорэ) гастрабайтер нэбгырих зэрагъэтlысыгъэри цlыфхэм ядгъэшlэгъагъ.

Хабзэр зыукъоу есагъэхэр ащ ыгъэщынагъэхэп ыкlи ыгъэукlытагъэхэп. Миграционнэ къулыкъум иlофышlэхэм джыри а район шъыпкъэм нэбгыри 7 къыщаубытыгъ. Ахэм станицэу Даховскэм щашlырэ хьакlэщым lоф щашlэщтыгъ. Ахэри Узбекистан щыщыгъэх, Урысые Федерацием щыlэн фитэу тхылъ зыми ыlыгъыгъэп. Гастрабайтерхэм lоф языгъашlэщтыгъэм (частное лицо) нэбгырэ пэпчъ сомэ минитlум къыщегъэжьагъэу мини 5-м нэс алъитыщт. Судым унашъоу ышlыгъэм тетэу «хьакlэхэр» тикъэралыгъо рагъэlыжьыщтых.

Гъэшlэгъоныр ахэм lоф языгъашlэщтыгъэр мыщ фэдэ lофкlэ ятlонэрэу зэрагъэунэфырэр ары. Апэрэми ар агъэпщынэгъагъ, ау ащ акъыл хихыгъэп, джыри тазырэу тыралъхьагъэр рагъэтынышъ, хабзэм фэкlощт.

Агъэпщынэрэм къызэриlорэмкlэ, тихэгъэгу къихьэгъэ цlыфхэм lоф ябгъэшlэныр ежь фэдэхэмкlэ нахь псынкl, сыда пlомэ зыщыпсэущтхэми, зыщышхэщтхэми егъэлыягъэу язытет зыкъышlуагъанэрэп, ялэжьапкlэ мыбэми езэгъых. Ау джы къыщышlыгъэм фэдэу сомэ минипшl пчъагъэм къыщегъэжьагъэу минишъэ пчъагъэм нэсэу зыраргъэтыlэ ащ иахьщалъэ пlуакlэ хъугъэу бэрэ хэтыщт.

Т. БЕЛОВ.
ОФМС-м икъутамэу АР-м щыlэм испециалист.

Зэфэкlэщыгъохэу зэlукlагъэх

НыбжьыкIэ дэдэу заом дэкlыгъэгъэ Андырхъое Хъусенэ нэмыщ техакlохэм псынкlэу якlодылlэщтми, къызыхэкlыгъэ лъэпкъым имызакъоу Украинэм щыпсэухэрэми ыцlэ егъашlэм ащымыгъупшэжьэу агу ильыщтми ышlагъэп. Шlу дэдэ ылъэгъущтыгъэ ихэгъэгу ыпсэ фитыгъ. СССР-м и Лlыхъужъыцlэ лъапlэ къызыфагъэшъошагъэхэм ащыщ.

Илъэсыбэрэ адыгэ къуаджэу Хьакурынэхьаблэрэ украинскэ селоу Дьяковомрэ зэныбджэгъуныгъэ пытэ азыфагу илъэу къахьыгъ. Илъэс къэс яцlыфхэр зэlуlэщтыгъэх, яныбжьыкlэхэр зэхахьэщтыгъэх. Бжыхьасэхэм яlухыжьыгъо къызысыкlэ якомбайнэхэр къакlохэти, Хъусенэ зыщыщ чылэм коцыр щыlуахыжьыщтыгъ, тэ тикlалэхэри Дьяково кlощтыгъэх.

Хъусенэ зэпэблагъэ ышlыгъэ лъэпкъхэм ялlыкlохэр ахьырэу зызэlукlэгъагъэхэр 1985-рэ илъэсыр ары. Джы Теклоныгъэм и Мафэ зыщыхагъэунэфыкlыгъэ уахътэр къэмысызэ Адыгэ Республикэм икlыгъэ лlыкlо купышхо Украинэм и Антрацитовскэ район кlогъагъэ. Фабэу цlыфхэр зэпэгъокlыгъэх, концертхэр къатыгъэх, Хъусенэ зыщыфэхьыгъэ чlыпlэр хьакlэхэм къарагъэлъэгъугъ, зы lанэ зэдыпэсыгъэх. Бгъуитlуми зэlукlэгъур зэрящыкlэгъагъэр къагурыlуагъэу мы илъэсым къыщегъэжьагъэу Украинэмрэ Адыгеимрэ яцlыфхэр зэlукlэхэу рагъэхъугъ. Ащкlэ зэзэгъыныгъэ зэдашlыгъэ.

Зыпсэрэ зышъхьэрэкlэ мамырныгъэр къыдэзыхыгъэ кlалэм исаугъэт Хьакурынэхьабли Дьяковоми адэтых. Ежьыр щымыlэжьми, мамырныгъэу ыкlи зэныбджэгъуныгъэу зыфэбэнагъэр щыlэх.

(Тикорр.).

МэфэкIышхом ехъулIэу

Хэгъэгу зэошхом ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм ипэгъокIэу Iофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр республикэм щызэшIуахыгъэх. Ахэм ащыщ ветеранхэм ящыIэкIэ-псэукIэ нахьышIу шIыгъэным епхыгъэхэри.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ къызэрэщытаIуагъэмкIэ, мыхэм ыкIи мы ведомствэм игъэIорышIапIэу районхэм, къалэхэм ащыIэхэм пшъэрылъ зыфашIыжьыгъагъ Хэгъэгу зэошхом иветеран нэбгырэ 20-мэ IэпыIэгъу афэхъунхэу, мэфэкIышхом ехъулIэу яунэхэр афагъэцэкIэжьынхэу, ящагухэм IофшIэн зэфэшъхьафхэр ащышIэгъэнхэу. Ветеранхэу мы къулыкъум къыфэгъэзагъэ хъугъэхэм ахэтыгъэх зичэу зыфагъэцэкIэжьыгъи, зиджэхашъо зэблахъугъи.

ГущыIэм пае, Хэгъэгу зэошхом иветеранэу Мыекъуапэ щыпсэурэ А.Л. Шевченкэм иунэ IофшIэныбэ мыхэм щызэшIуахыгъ. Бзылъфыгъэу зизакъоу псэурэм иунэ бэ щыкIагъэу иIагъэр. Ащ хэлъыгъэ шъхьаныгъупчъэхэу жъы хъугъэхэр пластикым хэшIыкIыгъэхэмкIэ зэблахъугъэх, иджэхашъо пхъэмбгъоу телъыгъэр тырахыжьи, икIэрыкIэу агъэхьазырыжьи, линолеум фытыралъхьагъ, унэр зэрэпсаоу къагъэлэжьыгъ, краскэ зищыкIагъэми щафагъ.

— Лъэшэу сагъэгушIуагъ, мыр зыгу къэкIыгъэм, зыгъэцэкIагъэхэм псапэу къагъэхьагъэм гъунэ иIэп, — еIо ветераным. — ЗэкIэми сафэлъаIо сшIоигъу псауныгъэ яIэу, яунагъохэм насып арылъэу илъэсыбэрэ щыIэнхэу, мамыр уашъор ташъхьагъ ренэу итынэу.

А.Л. Шевченкэм илъэс 91-рэ ыныбжь, 1936-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Мыекъуапэ щэпсэу. Заом иапэрэ мазэхэм бзылъфыгъэ ныбжьыкIэр фронтым Iухьагъ, связым илейтенантэу дзэм хэтыгъ. ЛIыхъужъныгъэу зэрихьагъэм ишыхьатых зэрыгушхоу къыгъэлъэгъорэ медальхэр, орденхэр.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Сурэтыр тезыхыгъэр Iэшъынэ Аслъан.

ШIухьафтынхэр афашIыгъэх

Шэны зэрафэхъугъэу, илъэс къэс ТекIоныгъэм и Мафэ ехъулIэу ЗАО-у «Картонтарэм» ипащэхэм Хэгъэгу зэошхом иветеранхэу мы IофшIапIэм щылэжьагъэхэм ахъщэ шIухьафтынхэр афашIых. Мыгъи мы шIушIэ Iофтхьабзэр лъагъэкIотагъ. ЗыцIэ къетIуагъэхэм ахэхьэрэ ветеран нэбгырэ 13-у непэ псаоу щыIэхэм шIухьафтынэу сомэ минитIу зырыз аратыгъ.

ЗАО-у «Картонтарэм» игъэцэкIэкIо директорэу Сергей Погодиным къызэриIуагъэмкIэ, илъэс къэс жъоныгъуакIэм и 9-р яIофшIапIэкIэ зэрифэшъуашэу агъэмэфэкIы. Хэгъэгу зэошхом хэлэжьэгъэ нэбгырэ 13-у къэнагъэм ренэу анаIэ атырагъэты, алъэплъэх, зыщищыкIагъэм IэпыIэгъу афэхъух. ТекIоныгъэм и Мафэ имызакъоу, нэмыкI мэфэкIхэмкIи афэгушIох, шIухьафтынхэр афашIых.

— Гукъау нахь мышIэми, тиветеранхэр илъэс къэс нахь макIэ мэхъу зэпытых, — еIо С. Погодиным. — Арышъ, ахэм къалэжьыгъэ егъэшIэрэ шъхьэкIэфэныгъэр зэрифэшъуашэу афэтшIыныр зэкIэми типшъэрылъ.

ЗАО-у «Картонтарэм» иIофышIэхэр ветеранхэм яунэхэм кIохэзэ мэфэкIымкIэ афэгушIуагъэх, гущыIэ фабэхэр араIуагъэх. Ащ нэмыкIэу, ТекIоныгъэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэу «МэшIонэф» зыфиIорэр Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм ямызакъоу, яIофшIапIэ щылэжьагъэу пенсием щыIэхэми афызэхащагъ. Ащ дакIоу, мы IофшIапIэм щылажьэхэрэм ясабыйхэм апае ТекIоныгъэм и Мафэ фэгъэхьыгъэу сурэтшIынымкIэ зэнэкъокъу зэхащагъ. Анахь сурэтшIыгъэ дэгъухэр къезыхьылIэгъэ кIэлэцIыкIухэм шIухьафтынхэр афашIыгъэх. Нэужым зэкIэри зэхэтхэу нэпэеплъ сурэт зытырарагъэхыгъ, Хэгъэгу зэошхом хэкIодэгъэ тилIыхъужъхэм ясаугъэт къэгъагъэхэр кIэралъхьагъэх, тидзэкIолIхэр агу къагъэкIыжьыгъэх.

КIАРЭ Фатим.

Анахь шъошэ дахэхэр къыхагъэщыгъэх

Адыгэ къэралыгъо университетым епхыгъэ Мыекъопэ къэралыгъо гуманитар-техническэ колледжыр я 8-у кIэщакIо зыфэхъугъэ зэнэкъокъоу «НыбжьыкIэ подиумыр» АР-м и Къэралыгъо филармонием щыкIуагъ. АщкIэ IэпыIэгъу къафэхъугъэх АР-м ныбжьыкIэ IофхэмкIэ и Комитетрэ къэлэ администрацием ныбжьыкIэ IофхэмкIэ иотделрэ.

Зэнэкъокъум ипащэу Тепсаева Заремэ къызэриIуагъэмкIэ, илъэс къэс модельер ныбжьыкIэу къыхэлажьэхэрэм япчъагъэ зэрэхахъорэм имызакъоу, IофшIэгъэ гъэшIэгъонхэр шапхъэхэм адиштэхэу къырахьылIэх. Нэбгырэ 29-у къекIолIагъэхэр Мыекъуапэ, Ростов-на-Дону, Краснодар ащыщых. ТекIоныгъэр къыдэзыхыхэрэр Москва, Санкт-Петербург ащыкIорэ зэнэкъокъухэм ахэлэжьэнхэ алъэкIыщт. Апшъэрэ гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ еджапIэпIэхэм ачIэхьанхэ зыхъукIэ, фэгъэкIотэныгъэхэр афашIыщтых.

Нысэищ адыгэ шъуашэхэр, ахэр джырэ уахътэм диштэхэу ныбжьыкIэхэм зыщалъэнхэ алъэкIынэу IофшIэгъэ зэфэшъхьафхэр зэнэкъокъум къыщагъэлъэгъуагъэх. Ахэр Мыекъуапэ щыщхэу ПэкIэшхо Саидэ — «Насып», Уджыхъу Суандэ — «ПсынэкIэчъ», Краснодар щыщ Iэшъхьэмафэ Раситэ — «Адыиф» зыфиIорэ яIофшIагъэхэр арых. НыбжьыкIэ щыгъынхэм ямызакъоу, къагъэлъэгъуагъэхэр пчыхьэзэхахьэм сценэм укъырытехьанэу, IофшIапIэм урыкIонэу зэтефыгъагъэх. IофшIагъэхэм Адыгэ Республикэм исурэтышI-модельерхэм уасэ афашIыгъ. Лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкIэ ныбжьыкIэхэр къыхагъэщыгъэх. Дипломхэмрэ шIухьафтынхэмрэ аратыжьыгъэх.

ДАУТЭ Анжел.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан къытырихыгъ.

ЛЪЭПКЪ МУЗЕИМРЭ КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭМРЭ

Тщыгъупшэрэп, тэгъэлъапIэ, тырэгушхо

ТидзэкIолIхэм лIыхъужъныгъэу Хэгъэгу зэошхом щызэрахьагъэр тарихъым инэкIубгъохэм егъашIи зэрахэмыкIокIэщтым фэгъэхьыгъэ къэгъэлъэгъонхэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей къыщызэIуахыгъэх.

«Тщыгъупшэрэп, тэгъэлъапIэ, тырэгушхо» — джары къэгъэлъэгъоным зэхэщакIохэр зэреджагъэхэр. Лъэпкъ музеим идиректорэу Джыгунэ Фатимэ зэхахьэм хэлажьэхэрэр щигъэгъозагъэх патриотическэ, интернациональнэ пIуныгъэм, лIэужхэр зэпхыгъэнхэм зэрэпылъхэр. АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый тарихъым пIуныгъэ мэхьанэу иIэм къыпкъырыкIызэ, тинэIуасэхэм, тигъунэгъу ветеранхэм нахьыбэрэ гущыIэгъу тафэхъун, якъэбархэм такIэупчIэн фаеу къыIуагъ. Заом хэлэжьагъэмэ акъомэ акъожьхэр тарихъым щагъэгъуазэхэ зыхъукIэ, лIэужхэм язэпхыныгъэхэр пытэщтых.

Парламентым идепутатэу Шъхьэлэхъо Аскэр, IофшIэным иветеранхэу Дмитрий Москалевымрэ СтIашъу Майоррэ тидзэкIолIхэм лIыгъэу зэрахьагъэр жъы зэрэмыхъущтыр щысэ гъэшIэгъонхэмкIэ къаIотагъ.

— СтIашъу Ахьмэд Гъобэкъуае щапIугъ, — еIо СтIашъу Майор. — Советскэ Союзым и ЛIыхъужъ щытхъуцIэ къыфаусынэу командирхэм агъэлъэгъогъагъ.

Ахьмэд ыкъоу Кими, ыпхъоу МулиIэти, ипхъорэлъфхэу Сэфэр, Альбинэ, нэмыкIхэри Лъэпкъ музеим щыкIогъэ зэхахьэм хэлэжьагъэх.

Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэмэ ясурэтхэр, сурэтышIхэм яплакатхэу цIыфхэм джэпсалъэ афэхъущтыгъэхэр, заом илъэхъан гъэзетхэм къыхаутыщтыгъэхэр, дзэкIолIхэм яписьмэхэр, нэмыкIхэри Лъэпкъ музеим игъэкIотыгъэу къыщагъэлъагъох.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Сурэтыр Лъэпкъ музеим къыщытырахыгъ.

ПСАУНЫГЪ

Ащэнхэ фитхэп

Тигъэзет къызэрэщыхэтыутыгъагъэу, Урысые Федерацием и Правительствэ икIыгъэ илъэсым ишышъхьэIу мазэ унашъо ышIыгъ цIыфым ипсауныгъэкIэ анахь ищыкIэгъэ ыкIи анахь мэхьанэ зиIэ Iэзэгъу уцхэу алъытэхэрэр къыдэзыгъэкIыхэрэм ахэм ауасэ зыфэдизыщтыр, зышIомыкIыщтхэр Росздравнадзорым щарагъэтхынэу, къэралыгъо регистрацие арагъэшIынэу. Арэущтэу производителыр мыпсэугъэмэ, а Iэзэгъу уцхэр мэлылъфэгъум и 1-м къыщегъэжьагъэу аптекэхэм ащэнхэ фитхэп.

Росздравнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIапIэ ипресс-къулыкъу къызэритырэмкIэ, ыпшъэкIэ зигугъу къыщытшIыгъэ унашъор аптекэхэм зэрагъэцакIэрэр зэрагъэшIагъ мы гъэIорышIапIэм испециалистхэм. Мэлылъфэгъу мазэм къыкIоцI аптечнэ учреждение 46-рэ ауплъэкIугъ. Ахэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, аптекэхэм ащыщхэм ащащэх цIыфым ипсауныгъэкIэ анахь ищыкIэгъэ ыкIи анахь мэхьанэ зиIэ Iэзэгъу уцхэм ащыщхэу ауасэ къэралыгъо регистрацие амышIыгъэхэр. Ащ фэдэ хэукъоныгъэ къащыхагъэщыгъ Мыекъуапэ дэт аптекэхэм ащыщэу плIым, Адыгэкъалэ ыкIи поселкэу Инэм.

Специалистхэм унашъо ашIыгъ а Iэзэгъу уцхэр аптекэхэм ащэнхэ фимытхэу ыкIи атырарагъэхыгъэх, «карантинная зона» зыфаIорэм ахьыгъэх. Шапхъэу щыIэм тетэу ахэм уасэхэмкIэ регистрацие замыкIукIэ, тапэкIи арагъэщэщтхэп.

Росздравнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIапIэ испециалистхэм икIыгъэ мазэм къыкIоцI аптекэу ауплъэкIугъэхэм афэгъэхьыгъэ зэфэхьысыжьхэр АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ ыкIи прокуратурэм иорганхэм алъагъэIэсыгъэх.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ШIЭЖЬЫР ЖЪЫ ХЪУРЭП

Илъэсхэр шыхьатых

ТекIоныгъэр лъапIэу ти Адыгэ хэку къыфекIугъ. Зэо машIор нэмысыгъэу унагъо щыIэпщтын. Заор — жъалым, уашъор еугъоны, чIыр егъэсты, псэ зыпытыр еукIы. Ащ къызыдихьыгъэ тхьамыкIагъом гъуни нэзи иIэп. НыбжьыкIэмэ ящыIэныгъэ зэпиутыгъ. ПчъагъэмкIэ тимыкъужьэу тицIыфышъхьэ къыщигъэкIагъ. Хэгъэгу зэошхор, зэоуж лъэхъаныр зыпэкIэкIыгъэ ныбжьыкIэмэ сакъыхиубытагъ сыныбжьыкIэ. Зэхэпхыгъэм нахьи, плъэгъугъэр гум нахь къенэ.

1941-рэ илъэсым имэкъуогъу мазэ и 22-м тикъэралыгъошхо къытебэнэгъэ фашист техакIомэ къызыдахьыгъэ тхьамыкIагъор цIыф лъэпкъ пстэуми язэфэдагъ, ялыузыгъ. Заом щыфэхыгъэмэ яшIэжь жъы хъущтэп.

Заор къызежьэм илъэс 16-м ситыгъ. 1940-рэ илъэсым Хьатыгъужъыкъое гурыт еджапIэм сыщеджэщтыгъ я 9-рэ классым сисэу. А илъэсым тихъулъфыгъэ кIэлэегъаджэмэ дзэ къулыкъур къяджагъ. Я 10-рэ класс еджапIэм имыIэныр ащ къыхэкIыгъ. Джамбэчые, тадэжь, сыкIожьыгъ. Сиеджэн зэпыугъэ. Шъыпкъэ, сянэ лъэшэу гушIуагъэ. «Тхьэм уегъэпсэуи, боу тищыкIагъ IэпыIэгъу», — ыIуагъ. Сяти хатэр пкIэным ехьэу къысиIокIыгъ. СфишIыгъ зыми хэмыкIокIэнэу шIонэ зэтегъэпсыхьагъэ псынкIэу, дахэу.

Сшыпхъу нахьыжъ кIэлитIу иIэу Краснодар щыпсэущтыгъ, илI ХьакIмафэм тутынышI фабрикэм Iоф щишIэщтыгъ. Сыгу къэкIыгъ Краснодар сыкIонышъ, зыгорэм сычIэхьанэу. АщкIэ гъусэ къысфэхъугъ Цуамыкъо Къэралхъан. Ащ я 10-рэ классыр къыухыгъагъ, медучилищым чIэхьанэу арыгъэ.

1941-рэ илъэсым игъэтхапэ Катерэ сэрырэ Краснодар тыкIуагъэми, еджэн лъэгъунэу тиIагъэр къыддэхъуным Iофыр тетыгъэп. Къалэр «режимым» тетэу, дзэкIолI патрульмэ цIыфхэр ауплъэкIунхэу къагъэуцущтыгъэх. Гъомылапхъэр лъапIэу, гумэкIыгъор къашъхьарыхьагъэу къэлэдэсхэр зэридзэщтыгъэх. Сшыпхъу иунагъуи а гумэкIыр къылъыIэсыгъ. ИлI повесткэ къыратыгъ дзэ къулыкъум ащэнэу. Сшыпхъу бзылъфыгъэ чанмэ ащыщыгъэп, сэнэхьати иIагъэп. Исабыйхэр цIыкIугъэх: шъэожъыер илъэсиплIым итыгъ, пшъэшъэжъыери илъэсищ хъугъагъэп.

Хъугъэр зытшIагъэр Совинформбюором гуих-псэихэу нэмыц техакIохэр ошIэ-дэмышIэу тихэгъэгу къызэрэтебэнагъэхэр къызеIор ары. Заом зэрэIухьэрэр сшыпхъу илI къытхыгъ. Къэлэдэсхэр шъхьэчъэ-псачъэ хъугъэх. Зэо режимым къалэр техьагъ, дзэмкIэ къэдзыхьагъ. УдэкIыни удэхьани уфимытэу гъогухэр зэфэшIыгъэх. Къалэм дэт унэхэм яшъхьаныгъупчъэмэ Iухъо шIуцIэхэр аIухъуагъэх. Сшыпхъу тхьамыкIэр мэгъы исабыитIу яплъызэ. Ахэр джы Мыекъуапэ щыпсэухэрэ нэнэжъ-тэтэжъхэу ХьакIмэфэ Арсенрэ Мирэрэ. Сэ сшыпхъу сеушъыи мэзэ зытIукIэ заор аухынэу, зэщыхьагъэхэмэ зэшIужьынхэу сэIошъ.

Тшынахьыжъ Алэджыкъо пае тыгъырэп, ар Ленинград щыI. ХьакIмафэм иныбджэгъу Псэуныкъо Алыйрэ ащ ишъхьэгъусэ Чабэрэ тадэжь къэкIох, къытфэгумэкIых. Ахэр Краснодар дэсыгъэх. Алый ипхъэе-псыекIэ сшыпхъу IофышIэ Iохьэ илI Iоф зыщишIэщтыгъэ тутынышI заводым ицех горэм. Ар узэхъопсэн IэнатIэу щытыгъэп. Щэчэлъэшхом къыкъомыщэу ащ ыщэчыщтыгъэх зэуж итхэу къытехьэрэ машинэ-вагонеткэхэу тутын кипхэмкIэ ушъагъэхэр. IофышIэ ужым исабыйхэр кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм къычIищыжьыщтыгъэх. «ЦIыфхэр зэрэхъоу тыхъун, — ыIощтыгъэми, щыIэныгъэр зэжъугъэ, — ори сыдэу ухъущта? УкIожьы хъухэщтэп».

Пчэдыжь горэм унапчъэхэм атеозэ къыIуязыгъэхырэ бзылъфыгъэр тэ типчъи къытеуагъ. Сэщ фэдэ пшъэшъэжъые гори игъус. Ар ядомоуправление къыгъэкIогъэн фэягъэ зэриIуагъэмкIэ, «пошли, надо работать», — ыIуи сырищэжьагъ. Тпэчыжьагъэп тыздакIорэр. Сенной бэдзэрыр зэпытчыгъэ. Щагу зэхэтхъогъэшхо горэм тыдэхьагъ. Псэолъэ IыгъэкIитIу ыкIи машинэхэр дэтыгъэх. «За мной», — ыIуи, чIыунэм сырищэхыгъ. Ащ иинагъэ нэм фэплъыщтыгъэп. ХэтэрыкIхэр зыщагъэтIылъыхэрэ гъэучъыIалъэхэр чIэтыгъэх. Апэрэ унэм бзылъфыгъэ заулэ исыгъ гупэ Iухъохэр апэIухъуагъэхэу. Ахэм къэбэскъашъхьэхэр аукъэбзыщтыгъэх. Сэ ахэм садеIэныр ары пшъэрылъэу къысфашIыгъэр. Рельсмэ атетэу машинэ цIыкIухэмкIэ къэбэскъашъхьэу чIыунэм къычIащыщтыгъэр зыгъэкъабзэрэмэ ястыщтыгъэ. IофышIэу чIэтыгъэр мэкIагъэ. Настерэ сэрырэ ахэм тагурыIощтыгъэ. Ахэр ЗоекIэ къысаджэщтыгъэх.

Ащыгъум дунаир тиягъэ. Сигъусэ Насте къытатыгъэр ритыщтыгъэ бэдзэрым тетыгъэ ларек горэм. Ащ къыкIэкIогъэ ахъщэ жъгъэимкIэ мэфэ кином тыкIощтыгъэ. Зао щыIэми зэхэсымышIэу фильмэу сызэплъырэм сиубытыщтыгъэ. Апэрэу слъэгъугъэ фильмэр «Свинарка и пастух» зыфиIорэр ары. Кинозалым чIэтыгъэ киоск цIыкIум тыщыщафэуи хъущтыгъэ. СыблэкIын сымылъэкIэу ащ къыщысщэфыщтыгъэр сызэплъыгъэ фильмэмэ ахэт артист дахэхэр зэрытхэ открыткэхэр арых.

IофышIэ ужым сыкъызэкIожьым, типчъэ тхылъыпIэ цIыкIу дэгъэнагъэу слъэгъугъэ: «Зуз, псынкIэу къыIухь вокзалым, ящэнэрэ рельсым тытетыщт, вагоныр бгъу».

Сычъагъ вокзалым. Ежьэжьыгъэх пIонэу бзылъфыгъэхэр перроным тизых. Ящэнэрэ рельсыр вагонхэмкIэ зэфэшIыгъ, дэкIыпIэ щыIэп, сэгуIэ. Ящэнэрэ рельсым тет вагонхэр къызэрэсыхэрэр къызэраIуагъэм лъыпытэу зачIэтыдзагъ вагончIэгъмэ. РельситIумэ атетыгъэ вагонмэ тачIэпшызэ, шъхьацышъор къыгъэтэджэу быурэ мэшIокур къэси, «дыркъ» ригъаIоу къэуцугъ.

Шъхьачъэ-псачъэу вагонмэ тячъалIэщтыгъэ. Заом къыIуащыгъэ уIэгъэ тхьамыкIэхэр шъхьаныгъупчъэ цIыкIумэ аIутыгъэх. Уятэ ахэткIи умышIэжьынэу зэхэпхыхьэгъагъэх ахэр.

Ябгъонэрэ вагоным сыIулъэдагъ. Зэхэсхыгъэ зыгорэ къызэрэджэрэр сцIэ къыIозэ. Сыкъилъэгъуными сшIэжьыными иIоф тетыгъэп. Ышъхьэ ыжэпкъ нэмыкI къэмылъагъоу зэхэпхыхьэгъагъ. Заор зэрэмэхъаджэр, зэрэжъалымыр ащ дэжьым сынэгу кIэкIыгъ. Бэрэ щымытэу уIагъэхэр зэрыз мэшIокур гырзызэ игъогу техьажьыгъ. ПэгъокIыгъэмэ нэпсыр афэмыубытэу амылъэгъужьыщт зэолIмэ акIэлъыплъэжьыгъэх. Шъэджэшъэ Аскэрбый ащ исыгъ, къыгъэзэжьыгъэп. Прибалтикэм щагъэтIылъыжьыгъ.

Краснодар пытапIэхэр щагъэпсыщтыгъэх. Заор зэрэзэкIаблэрэр пшIэнэу пыим исамолетхэр ошъогум щыхьарзэщтыгъэх. Бомбэхэр къалэм къыдадзэщтыгъэх.

Ашъхьэ зэрэщагъэзыещтым иамалхэм къэлэдэсхэр яусэщтыгъэх. Тэри ХьакIмафэмэ ащыщ къыддеIи, къалэм тыкъыдищыгъ. ШыкузэкIэтым сабыитIури IапIэхэри зэрифэхэу Джамбэчые тыкъэсыгъ.

Бжыхьэпэ лэжьыгъэ угъоижьыгъу. Чылэм хъулъфыгъэу дэсыгъэр заом Iут. Бзылъфыгъэу дэсыр губгъом ит, бзылъфыгъэ Iофэп амыIоу мэлажьэх. ЗэрэшIыгъэн фаер языгъэлъэгъоу къуаджэм дэсыгъэхэр лIыжъхэр арых. НыбжьыкIэхэр къэзыIэтхэу, зыгъэгъуазэхэу, сэкъатныгъэ зиIэу дэсыгъэхэм тахэтэу сэри, сэ сфэдэхэми губгъом титыгъ. ПхъэIэбжъанэкIэ тыугъоизэ мэкъу Iатэхэр зэтезылъхьэхэрэм тадеIэщтыгъ. Ахэр Къонэ Мыхьамод, ЩашIэхэу Сахьидэрэ Бэчыррэ, Мэджэджэ Аскэрбый, нэмыкIхэри.

Анахь къыхэзгъэщы сшIоигъор шъэожъые Iэтахъомэ апшъэ ифэщтыгъэр ары. Ахэр арых шыкузэкIэтмэ арысхэу псы пхъэчаишхохэр губгъом зыщэщтыгъэхэр, мэзым хэт пхъэшъхьэ-мышъхьэхэмкIэ унэм исхэр хэзыщыжьыгъэхэр. А зэо лъэхъэнэ къиным ахэр арых гъаблэм ебэныгъэхэр, чылэр къызэтезыгъэнагъэхэр. А сабыйхэм «IыI» зыфаIорэр ашIэщтыгъэп, зичъые икъугъэ ахэтыгъэп.

1942-рэ илъэсым ишышъхьэIу мазэ тихэку щагъэуцугъ нэмыцмэ яхабзэ. Ащ Джамбэчые тхьамыкIэгъуабэ къыфихьыгъ. А щынэгъо гумэкIхэр къызынэсыщтыгъэмэ сэ сяти ащыщыгъ. Адыгэ полицаймэ ар рагъэзыщтыгъэ ыкъохэр зыдэщыIэхэмкIэ. Ятисьмэхэм алъыхъухэу тагъэщынэщтыгъэ.

«ХэбзакIэм» дезыгъаштэрэмэ цIыфхэр ащыщынэщтыгъэх. Анахь щынэгъо чIыпIэ итыгъэхэр пшъэшъэ ныбжьыкIэхэр зиIэхэр арых. Чылэм нэмыц къыдэхьагъэу сянэ-сятэмэ зызэхахыкIэ, сыздагъэбылъыщтыр амышIэу Iофышхо хафэщтыгъэх. Пшъэшъэжъыехэр нэмыцмэ ращыщтхэ фэдэу къэбарэу къекIокIыгъэхэр сятэ зэхихыщтыгъэн фае. Ащ апэрэ гъэбылъыгъом Хьатикъуае сищэгъагъ. Ау ащи нэмыц щыIагъэба. Iоф зэрагъэшIэщт цIыфхэр хэзыщырэ нэмыц дзэкIолIым сыкъызелъэгъум, къысэмыбгъукIоу ахэм сахигъэфагъ. СыздэкIогъэ Хьатикъое чылэ гъунэм Iуизыгъ бзылъфыгъэхэр. Ахэм къазгъырэу, киркэу аIыгъхэмкIэ чIым етIэщтыгъэх. Мэфищэ фэдизырэ сыкIуагъэу тырямыщыкIэгъэжьэу къытаIуагъ нэмыцмэ. Тиунэ сыкъызэкIожьым, сыздэкIуагъэм сыкъызкIыщымызэгъагъэмкIэ сятэ къысэупчIыгъ. ТхъапIэ горэм сыщыIагъ пIонэу. Тиунэ сисыжьын сыфимытэу зыкIэхъугъэм хэшIыкI фысиIагъэп. Сянэ-сятэхэр зыхэсыдзэгъэ гугъу-мыгъур къызхэкIыгъэр нэмыцмэ ращыщт спискэм сызэрахэтыр зэрашIагъэр арыгъэ. Нэмыцмэ кIыхьэ-лыхьэ ащ зырагъэшIыным яIоф тетыжьыгъэпщтын, мэкъэгъэIу полицаир къыIухьи сятэ къыриIуагъ пчэдыжьым къоджэ советым сызэрэIухьан фаер. Ар зэрытхэгъэ тхылъыпIэм кIигъэтхэжьыгъ сятэ. Ащ итхэгъагъ заом тыхэмыкIодэным фэшI ар зыдэщымыIэ чIыпIэ рэхьат тащэщтэу.

Силэгъуи, сэщ нахьыкIи ращыщтхэм ахэфэгъэ пшъэшъэжъыемэ янэ-яIахьылхэр ягъусэхэу совет щагум дизыгъ. Хьылъэзещэ машинэ гори унэ натIэмкIэ щытыгъ. СпискэмкIэ тызауплъэкIу уж машинэ кузовым тызэдеIэжьымэ, тыгуIэзэ тыдэкIоягъ. Кабинэм итIысхьагъэр районым къикIыгъэгъэ лIыр арыгъэ.

А лъэхъаным гъогу тэрэз щыIагъэп. Машинэр машэмэ зарыпкIэкIэ, тызэхафэти, тызэрэIыгъыгъ. Чылэр къызызэтынэкIым, машинэм ыгъэзагъ джабгъумкIэ. КъызгурыIуагъ селоу Николаевскэм тызэращэрэр. Район гупчэр километрэ 35-рэ фэдизкIэ тпэчыжь. Сыдэу щытми, тынэсыгъ район гупчэм, машинэр къэуцуи, шоферым госыр къикIи, унэу къэлъагъорэм ихьагъ. Машинэм тисэу тежэ, чIэхьэгъэлIыр къычIэкIыжьэу тыздежьагъэм терэщи ащ нахьыбэ зыми тыфэежьэп. ЛIыр къычIэкIыжьыгъ. ИщысыпIэ тIысыжьыгъэ. Машинэр гъогум къызытехьажьым, ащ шоферым «назад» зэрэриIуагъэр зэхэсыгъэ. ТыкъызэрыкIогъэ гъогум машинэр къытехьажьыгъ. Пчыхьэшъхьэ чэпэзэхэогъум адэжь тыкъыздикIыгъэ Джамбэчые тыкъэсыжьыгъ.

Къурмэн чылэм зэришIыжьыгъагъэми ары лъапсэу иIагъэр. Нэмыцмэ рахъухьагъэр къадэхъугъэп. Краснодар икIэу Крымскэ кIорэ гъогур зэрэзэпагъэIыгъэм къыхэкIэу тыкъащэжьын фаеу хъугъэу енэгуягъэх цIыфхэр.

Нэмыцхэм шъхьэхьыжь-псэхьыжьэу кIатхъужьыщтыгъэ. Ахэр зыдэщыIэгъэхэ чылагъохэр шъхьафит зыхъужьыгъагъэхэр 1943-рэ илъэсым мэзаем ыкIэр ары.

ТекIоныгъэр къызэрэблагъэрэм чылэдэсмэ агу къыIэтыгъэу зэкъоуцуагъэх. Фронтым щыIэ якIалэмэ зэрадеIэщтхэ амалхэмкIэ алъэкI къагъанэщтыгъэп. Щыгъын фабэхэр цым хашIыкIыщтыгъэх. Пхъэшъхьэ-мышъхьэхэр, къое гъугъэхэр афагъэхьыщтыгъэх.

ПIэлъэ кIэкIым нэмыцмэ зэрапхъогъэ былым псэуалъэхэри зэтырагъэпсыхьажьыгъэх. Ащ кIэщакIоу иIагъэхэр заом сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэу чылэм дэсыгъэхэр арых. Ащ фэдэу зигугъу къэсшIыщтыр Чэмбэхъу Мыхьамод. Былым IыгъыпIэ фермэр зэтезыгъэпсыхьажьыгъэ ветераныр сабыимэ, сымаджэмэ гъэщыкIэ адеIэщтыгъэ. Сэ сшъхьэкIи сыфэразэу шIукIэ сыгу къэкIыжьы. Ащ ишIуагъэкIэ фермэм къыриIуи учетчикэу, чэмыщмэ яIофшIагъэ сылъыплъэнэу, сыIухьэгъагъ. Iоф зыдэсшIэрэ бзылъфыгъэ шIагъомэ анаIэ къыстетэу «начальниккIэ» къысаджэхэзэ сагъасэщтыгъэ. Сэри ахэр зэрэслъэгъущтхэм сыкIэгушIузэ, сиIоф къысэхьылъэкIыщтыгъэп. Чэмыщхэр фермэм къытемыхьэхэзэ апэу сынэсыщтыгъэ. Iахъуи къэрэгъули сызIукIэщтыгъэхэр сщыгъупшэхэрэп.

«Пэ зиIэу кIэ зимыIэ щыIэп», аIуагъ. Заом зиеджэн зэпигъэугъэмэ сащыщэу Мыекъуапэ тыкъэкIо джамбэчые ныбжьыкIэхэм. Тащыщхэр педучилищым аштэх. Сэрырэ ШхончбэшIэ Щайдэтрэ Адыгэ къэралыгъо кIэлэегъэджэ институтым тычIэхьэ 1944-рэ илъэсым. Ар 1946-рэ илъэсым къэсэухы кIэлэегъэджэ сэнэхьат сиIэу.

ШIэжьыр жъы хъурэп. Ахэм непи уасэ ястэу ягугъу къэсэшIы.

КIЭРЭЩЭ Зуз.

Ясэнэхьатыр — кIэлэцIыкIухэм япIун

Даур Марыет

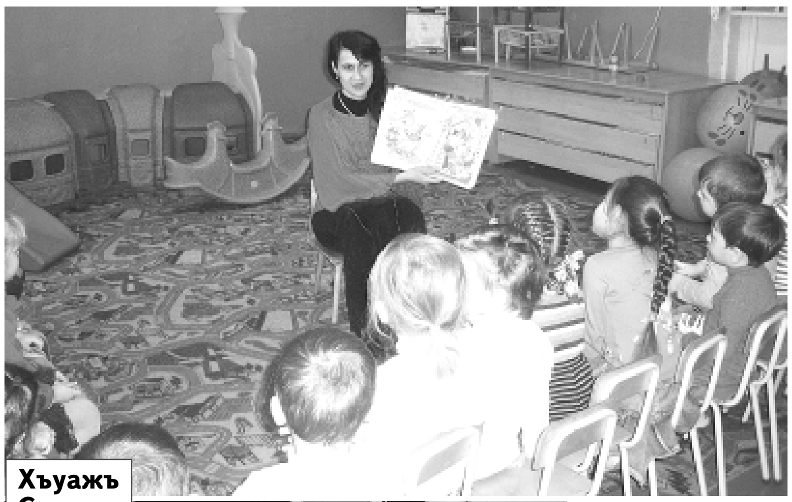

Хъуажъ Саныет

КIэлэцIыкIум идунай, игупшысэкIэ гъэшIэгъон къыбгурыIонхэр Iэрыфэгъоу щытэп. ЕтIани ар мызынэбгырэу, дунай пчъагъэу къыотэкъокIыгъэхэ зыхъукIэ, бэкIэ нахь къиныжь. Шъыпкъэп сабыим нахь псынкIэу узыгурыIон щымыIэу зэраIорэр. Ащ изэхэшIыкI джыри зэрэмыуцугъэм къыхэкIэу, иупчIэхэри нахь къиных, джэуапэу ептыжьыщтхэри нахь къэгъотыгъуаехэу щытых. Ахэм Iоф адэзышIэхэрэр пIуныгъэ-гъэсэныгъэм иапэрэ лъэоянэу зытетхэр адрэ къакIэлъыкIощт пстэуми анахь шъхьаIэх. Сыда пIомэ зиакъыл къэкIо къодыерэ кIэлэцIыкIу уфэ-упцIэм апэрэ гъэсэпэтхыдэу зэхихырэр ары нэужыми нахь чъэпхъыгъэ зыхъукIи щымыгъупшэщтхэр.

Мыекъуапэ дэт кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 9-м Iоф щызышIэхэу Даур Марыетрэ Хъуажъ Саныетрэ, нэмыкI кIэлэпIуишъэ пчъагъэм афэдэхэу, цIыфыкIэхэр щыIэныгъэ гъогу кIыхьэу апэ илъым тырагъэуцох. Ау зэкIэри зэфэзымыгъэдэрэ екIолIэкIэ гъэшIэгъонхэу ахэм къафагъотыхэрэмкIэ ацIэ дахэкIэ къепIонэу атефэ.

Даур Марыет къуаджэу ХьакIэмзые къыщыхъугъ. Адыгэ кIэлэегъэджэ училищым ыуж Адыгэ къэралыгъо университетыр заочнэ шIыкIэм тетэу къыухыжьыгъ. Сэнэхьатэу къыхихыгъэмкIэ Iоф зэришIэрэр илъэс тIокIым къехъугъ. Хьатыгъужъыкъое кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм иIофшIэн щыригъэжьагъ, нэужым — Пщыжъхьаблэ дэт гурыт еджапIэм. А лъэхъаным исэнэхьаткIэ хэхъоныгъэу ышIыгъэхэмкIэ лъэшэу афэраз еджапIэм ипащэу Дзэукъожь Налбыйрэ ащ игуадзэу Быщтэкъо Нэфсэтрэ.

Марыет илъэсибгъу хъугъэу Мыекъуапэ дэт кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 9-м Iоф щешIэ. А уахътэм къыкIоцI купитIу къытIупщыгъ, мы илъэсым анахь цIыкIухэр зэрыс я 2-рэ группэм щыI. Марыет исэнэхьаткIэ лъэгэпIэ гъэнэфагъэхэм анэсыгъ, иIофшIэн осэ инэу къыфашIырэр къэзыушыхьатырэ щытхъу тхылъхэр бэу къыфагъэшъошагъэх. Апшъэрэ квалификационнэ категорие иI.

Унагъо иI, дунаим анахь баиныгъэшхоу щыриIэхэ илъфыгъэхэр Iэдэб ахэлъэу ыпIугъэх, гъэсэныгъэ дэгъу аригъэгъотыгъ. Ежь игъашIэ зэритыгъэ исабыйхэм афэдэу Iоф зыщишIэрэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм пчэдыжь къэс къащэрэ сабыйхэр къыфэчэфхэу къызэречъалIэхэрэр ахэм агу цIыкIумэ якIолIэрэ гъогур къызэригъотышъурэм ишыхьат. Iофэу ышIэрэр зэрэмыхьаулыер, щыIэныгъэм къыхэуцогъэ къодые сабыйхэм шIугъэу, гуфэбэныгъэу, дэхагъэу апигъохырэр осэнчъэ мыхъуным щэгугъы.

Хъуажъ Саныет (Гъыщхэм япхъу) къуаджэу Къунчыкъохьаблэ къыщыхъугъ. Я 10-рэ классым ыуж Адыгэ республикэ гимназием иеджэн щыпидзэжьи, ар къыухыжьыгъ. Нэужым Адыгэ къэралыгъо университетым илъэпкъ факультет щеджагъ.

Апэрэ IофшIэгъу илъэсхэр зыщыригъэжьагъэхэр унагъо зыщихьэгъэ къуаджэу Хьатыгъужъыкъуае дэт еджапIэр ары. Джырэ уахътэм Мыекъуапэ дэт кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 9-м кIэлэпIоу Iоф щешIэ. Купэу къыфэгъэзагъэр сабый 38-рэ мэхъу.

Саныет ыгу етыгъэу Iоф зэришIэрэр къэзыушыхьатырэ щытхъу тхылъхэр иIэх. Зэнэкъокъухэм ахэлажьэ, мэфэкI гъэшIэгъонхэр зэхещэх. Творческэ купкI зыхэлъ Iофтхьабзэу ыгъэхьазырыхэрэр кIэлэцIыкIухэми ащIогъэшIэгъон.

Ишъхьэгъусэрэ ежьыррэ пшъэшъэжъыитIу зэдапIу. Нахьыжъэу Миланэ мыгъэ апэрэ классым чIэхьагъ, Бэлэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм джыри макIо. Сабыеу зыхэтхэр ежь иехэм афигъадэхэу Саныет зэрапылъыр ны-тыхэм лъэшэу ягуап, къыфэразэхэу ялъфыгъэхэр къыращалIэх. Илъэс зыщыплI нахь зымыныбжь цIыф цIыкIухэм ядунай джыри нахь дахэ, нахь нэфынэ зэришIыщтым ыгу етыгъэу Iоф ешIэ.

ДЗЫБЭ Саныет.

Аферым, Аслъан!

ДахэкIэ зигугъу къэсшIы сшIоигъо хъулъфыгъэр 1948-рэ илъэсым Аскъэлае къыщыхъугъ. Тыгъужъ Хьадисэ иунэгъо Iужъу къихъухьэгъэ кIэлэцIыкIухэм зэкIэми анахьыжъыгъ сыкъызтегущыIэщт Аслъан. Мы хъулъфыгъэм ищыIэныгъэ гъогу, къырыкIуагъэр зэкIэ сэ сшIэрэп, а зы еджапIэм тыщызэдеджагъэми, колхозэу Кировым ыцIэкIэ щытыгъэми Iоф щызэдэтшIагъэми. Ау Аслъан сэ сырихьылIэнэу зэрэхъугъэр, ащ еслъэгъулIагъэр икъущт дахэкIэ укъытегущыIэным пае.

Аслъан IэнэтIэшхо иIэп, шIэныгъэлэжьэп, мылъкушхуи зэригъотылIэжьырэп, ау ащ емылъытыгъэу, цIыфхэм ишIуагъэ зэраригъэкIырэмкIэ хэти егъэпшэгъуай. Зэоуж илъэсхэр, Аслъан къызыхъугъэри ащ къыкIэлъыкIуагъэхэри, зыфэдагъэхэр тэшIэ. ЦIыфхэр тхьамыкIэу щыIагъэх, унэ тэрэз яIагъэп, щыгъын тэрэзи ащыгъыгъэп, ашхын икъуни агъотыщтыгъэп. Ау гукIэгъушхо ахэлъыгъ, зычзыпчэгъоу зэдэлажьэщтыгъэх.

Унэгъо Iужъум ис кIалэхэм Аслъан зэранахьыжъыгъэм пае ныбжьыкIэ дэдэу IофшIэныр ригъэжьэгъагъ. Ятэу Хьадисэ егъашIэм колхозым механизаторэу щылэжьагъ. Трактористыгъ, комбайнерыгъ, трактор бригадэм бригадирэу иIагъ. Целинар «къэзыIэтыгъэхэм» ащыщыгъ, илъэс пчъагъэрэ Оренбург хэкум Iоф щишIагъ. Хьадисэ чылэм механизаторэу Iоф щишIэ зэхъум, ыкъо игъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо мазэхэм зыгуигъэуцоти, комбайнэм тесэу коцыр, натрыфыр, тыгъэгъазэр Iуахыжьыщтыгъ. ИцIыкIугъом щегъэжьагъэу техникэм ыгу фэщагъэу кIалэм зыкъиIэтыгъ.

1966-рэ илъэсым, еджапIэр къызеух нэужым, дзэ къулыкъум ащи, илъэситIурэ ныкъорэ къэтыгъ. Ичылэ къызэкIожьым, шофер курсхэр къыухи, колхозым илъэс пчъагъэрэ Iоф щишIагъ, Пэнэжьыкъое чэтэхъо фабрикэми щылэжьагъ. Нэужым Аскъэлае зыкъигъэзэжьи, гаражым имастерской слесарэу чIэтыгъ колхозыр зэбгырэзыжьыфэ. Ау колхози, совхози, зыпари къэралыгъоу тызэрысым имыщыкIэгъэжьы зэхъум тыдэ кIони?! Иунэ итIысхьажьыгъ. Мары илъэс 20-м къехъугъэу IофшIэпIэ гъэнэфагъэ Iумытыми, а лIым зы мафэ зигъэпсэфыгъэу сэ къэсшIэжьырэп. Колхозыр зызэхагъэтэкъожьым, техникэу иIагъэр ащ Iоф щызышIагъэхэм аращэжьыгъагъ. Унэгъо бэкIаемэ тракторхэр, машинэхэр яIэ хъужьыгъэх. Ау техникэр жъыгъэ, илъэс пчъагъэхэр анибжьыгъ. Ахэр къебгъэкIокIынхэм пае ахэплъхьащт запчастьхэр уиIэнхэ, ащи пIэ екIун фае. Гъэнэфагъэ ар зэкIэми къызэрадэмыхъурэр. Аслъан техникэ IофымкIэ зыфэбгъэсэжьын щыIэпти, колхозым иIэгъэ техникэр ежь изакъоу ыгъэцэкIэжьын, Iоф ригъэшIэн фаеу хъугъэ. Уфаемэ къэпштэнышъ, уищыкIагъэр машинэм хэплъхьан олъэкIымэ, ар ащ фэдизэу хьылъэп, ау къутэрэр зэкIэ пшIыжьын зыхъукIэ, Iофыр нахь къин мэхъу. ЕтIани зэманыкIэу къэкIуагъэм нахь зыщызыгъэсысыгъэу, нахь шъхьэфэIушэу псэугъэхэм машинэ онтэгъу пчъагъэхэр яIэ зэрэхъугъэр тэлъэгъу. Ар тичылэ изакъоп, тыдэкIи ахэм афэдэ «хозяинхэр» ащыIэх.

Машинэхэм япчъагъэ лъэшэу къыхэхъуагъ, ау тэ тирайон зы мастерской нэмыIэми итыжьэп, ахэри зэрапхъожьыгъэх. Арэу щытми, къутэрэр пшIыжьын фае, ау зыщыпшIыжьын щыIэп, шофер пстэуми ар ежь-ежьырэу аIэ къырагъэхьыни алъэкIырэп. «Кризис» аIуи, мы аужырэ илъэсым тIэкIу нахь макIэ хъугъэ нахь, а лIым дэжь машинэ пчъагъэ Iумытэу ублэкIыныеп. Зимашинэ къутэрэр зэкIэ зэкIурэр Аслъан ары. ЕтIани ишIуагъэ римыгъэкIэу зы нэбгырэ IуигъэкIыжьырэп. Ахэм ямызакъоу, машинэ псынкIэхэри къуаджэм бэу дэты хъугъэ. Ахэми зыгорэ къызяхъулIэкIэ, къыздакIохэрэр Аслъан дэжь.

Аслъан ыIэ зэмыкIурэ щыIэпти, натрыфыр, коцыр, щыбжьыир рыпхьаджынхэу шъхьалхэр ышIыгъэх. Аскъэлае чылэшху, къини, хьяри къыдэхъухьэрэр бэ. Ахэр хэмытхэми, унагъо пэпчъ щыбжьый хьаджыгъэ иIэн фаеба?! Джа IофымкIи зэкIэми ишIуагъэ арегъэкIы Аслъан ишъхьэгъусэ Асыет. Нахьыпэм мэкъумэщ Iэмэ-псымэхэр зэкIэ пыутхэу тучанхэм ателъыгъэх, куахьоми, къазгъырми, нэмыкIми зыгорэ къызяхъулIэкIэ чIадзыжьыти, кIэу ащэфыжьыщтыгъ. Джыри ахэр хьоих, ау щэфыгъошIухэп. Джащ пае ахэм япхыгъэ гумэкI зиIэхэри Аслъан дэжь къэкIох.

Мыхэм ямызакъоу, гъучIгъэжъэ аппаратэу иIэмкIэ бэ цIыфхэм ишIуагъэу аригъэкIырэр. Шъузабэу е лъэкI ин имыIэу къелъэIурэм ичэу фегъажъэ е жьаупIэ фешIы. КIэкIэу къэпIон хъумэ,а лIым къоджэдэсхэм афишIэрэм фэдиз афишIэу Адыгеим къибгъотэщтыр бэп. Ыныбжь илъэс 60-м къехъугъэми, ренэу нэщх-гущх, сэмэркъэушхуи хэлъ. Ыгу кIодырэп, сыд фэдэрэ Iофи хэкIыпIэ къыфегъоты. Ыгу зэрэмыкIодырэр къыушыхьатэу зы щысэ къэсхьы сшIоигъу. Ар Аслъан ыгу къеоощтми сшIэрэп, ау щыIэныгъэм ари щыщ, емыкIуи хэлъэу слъытэрэп.

Аслъан дзэ къулыкъум къызекIыжьым ыуж бэ тырымыгъашIэу къыщэгъагъ ыкIи чIыгу Iахь къаIихи, унэ ришIыхьагъ. Зэшъхьэгъусэхэм кIэлитIу яIэу зэхэкIыжьынхэ фаеу хъугъэ. Лъфыгъэхэр ыштэжьхи бзылъфыгъэр тыщым кIожьыгъэ, ежь Аслъан изакъоу унэ нэкIым къинагъ. Шъузыр имыIэжь зэхъум, ыгъазэу янэрэ ятэрэ адэжь кIожьыгъэп, ежь ышIыгъэ унэм изакъоу къинагъ нахь. Ар зыхъугъэр бэшIагъэ, илъэс 20-м къехъужьыгъ. А лъэхъаным тучанмэ пшхын хьатэ ателъыгъэп, ау лIым ыгу ыгъэкIодыгъэп, ешъуакIуи, зэуакIуи хъугъэп, ышъхьэрэ иунагъорэ щыгъупшэу зы мафэ къекIугъэп. Шъхьэгъусэ егъотыжьыфэ изакъоу унэ нэкIым исыгъ, ащ фэдэу къэнэрэ хъулъфыгъэхэм янахьыбэр ешъуакIо мэхъухэшъ, игъонэмысэу дунаим ехыжьых. Аслъанрэ джы шъхьэгъусэу иIэ Асыетрэ пшъашъэрэ кIалэрэ зэдапIу, аIэ зэкIэдзагъэу дахэу мэпсэух.

Сэ сшъхьэкIэ Аслъан бэрэ ишIуагъэ къысигъэкIэу къыхэкIыгъ. Ащ сэ уни сфишIыгъэп, чэуи сфигъэжъагъэп, сызэрэтефагъэри цIыкIу-шъокIу, ау симыгъэукIытэжьэу силъэIу сыдигъуи къысфигъэцэкIагъ, сызэрэтефагъэмкIэ сыкIигъэгъожьэу къыхэкIыгъэп. Сэ сшъхьэкIэ мы лIым лъэшэу сыфэраз, къысфишIагъэр зэхэсэшIыкIы. Тхьэм сыфелъэIу псауныгъэ пытэ иIэу, ишъхьэгъусэрэ илъфыгъэхэмрэ адатхъэу, идунай рэхьатэу, зыфаер зэригъотылIэжьэу, цIыфхэм ишIуагъэ аригъэкIын ылъэкIэу илъэсыбэ джыри ыгъэшIэнэу. Аферым, Аслъан!

КЪАТ Налбый.

Аскъэлай.

Узэхъопсэн зыхэлъыгъэ

ШъхьапцIэжъыкъо Дзэгъащтэ псаоу къытхэтыгъэмэ, гъэтхапэм илъэс 90-рэ ыныбжь хъущтыгъэ. Ари, 2010-рэ илъэсыр кIэлэегъаджэм и Илъэсэу зэрэщытри къыдэслъыти, сикIэлэегъэджагъэу ШъхьапцIэжъыкъо Дзэгъащтэ фэгъэхьыгъэу сыкъэтхэнэу исхъухьагъ, бэми ягопэнэу сыщэгугъы. Мы лIым ехьылIагъэу сыкъэтхэнэу сызэрэтIысырэр апэрэп. Псаоу къызытхэмытыжьым бэкIае тешIагъэми, Дзэгъащтэ шIэхэу ащыгъупшэжьырэ цIыфмэ ащыщэп. Бэрэ игугъу ашIы, сэри сщыгъупшэрэп.

Дзэгъащтэ ПчыхьэлIыкъое гурыт еджапIэм урысыбзэмрэ литературэмрэкIэ пенсием окIожьыфэ кIэлэегъаджэу Iоф щишIагъ, «РСФСР-м изаслуженнэ кIэлэегъадж» зыфиIорэ щытхъуцIэр къыфаусынэу щытыгъ. Игугъу ашIэу бэрэ зэхэсхыщтыгъ. Анахьэу игугъу зэрашIырэм сегупшысэу, гъунэ лъысфэу зезгъэжьэгъагъэр Хьалъэкъое илъэсибл еджапIэр 1952-рэ илъэсым къэсыухызэ, ПчыхьэлIыкъое гурыт еджапIэм еджэныр щыпысыдзэжьыным пэблагъэ сызэхъур арыгъэ. Сэ сизэкъуагъэп, зэрэклассэу къаIорэмэ тахэдаIощтыгъэ, анахьэу тынаIэ зытетыдзэгъагъэр ШъхьапцIэжъыкъо Дзэгъащтэ къыпфигъэгъун зэрэщымыIэр бэрэ къызэрэхагъэщыщтыгъэр ары. Сэ сшынахьыжъитIуи а еджапIэм чIэсыгъэх, Дзэгъащтэ ригъаджэщтыгъэх. Илъэс еджэгъур ыкIэм факIо къэс нахь лъэшэу тигъэгумэкIыщтыгъэ тызыIукIэщт кIэлэегъаджэм. ЫцIи тызыгъащтэрэм щыщыгъ, «дзэр зыгъащтэрэм» тэри тыщыщтэнба!

Уахътэр къэси ПчыхьэлIыкъое гурыт еджапIэм илъэс еджэгъур щедгъэжьагъ. ЕджапIэм идиректорыгъэу, Советскэ Союзым и ЛIыхъужъэу Нэхэе Даути, кIэлэегъэджэ дэгъу дэдэкIэ зигугъу ашIыщтыгъэхэ Гъыщ Айдэмыри, Зоя Бабанскаяри, Шъхьащэкъо Хьазрэти, ШъхьапцIэжъыкъохэу Хьиси, Дзэгъащти, ахэм анэмыкIхэу тезгъэджэщтхэми нэIуасэ тафэхъугъ, еджапIэр къэтэухыфи тырагъэджагъ, дунаир ахъожьыгъэшъ, Тхьэм джэнэт къарет.

Еджэгъу илъэсищыми тинэрылъэгъугъ зигугъу къэсшIыгъэ кIэлэегъаджэхэм яшъыпкъэу шIэныгъэ куухэр дгъотынхэм тегъэпсыкIыгъэу, зышъхьамысыжьхэу Iоф зэрашIэрэр, шъыпкъагъэ, зэфагъэ, патриотизмагъэ къытхалъхьаным пае алъэкI къызэрэмынагъэр. ШIурэ дахэрэкIэ а еджэгъу илъэсхэм тезыгъэджагъэхэр тыгу къэкIыжьых.

Дзэгъащтэ сыд фэдэрэ лъэныкъокIи щысэтехыпIэу щытыгъ. Ригъэджагъэхэм тызызэIукIэкIэ, игугъу дахэкIэ тэшIыжьы. ИIокIэ-шIыкIи, шъыпкъагъэу, зэфагъэу хэлъыгъэхэмкIи, адыгэгъэ мыухыжьэу зэрихьэщтыгъэмкIи, тыдэ щыIэми, изекIуакIэкIэ щысэтехыпIагъ, цIыфыгъэм уфипIущтыгъ, уригъэгупшысэщтыгъ. Урокыр гурыIогъошIоу, къыIуатэрэр бгъэшIэгъон закIэу, уемыдэIун умылъэкIынэу ыгъэпсыщтыгъ. Ащ зы гущыIи хэмызэу, зэхэпх къодыерэр арымырэу, «къэуубыты» пшIоигъоу, уиумэхъыгъэм фэдэу уишIыщтыгъ. Самбырэу, теубытэгъэшхорэ пытагъэрэ хэлъэу къыIуатэщтыгъ.

Темэм емыпхыгъэ е зыгорэущтэу къыIорэр римыгъэпытэжьэу къэбар горэ иурок щызэхэпхынэу щытыгъэп. ГущыIэ пчъагъэу урокым къыщиIощтыр, купкIэу яIэмкIи хэшыпыкIыгъэ закIэу лъытагъэм зэрэфэдагъэр, урокыр зэриухыщтым тегъэпсыкIыгъэ закIэу зэрэщытыгъэр бэрэ сыгу къэкIыжьы. Iэдэб тэрэз зыхэмылъ еджакIо иурок иплъэгъонэу щытыгъэп, ау, сыди еIуалI уфаеми, тыкIэлагъэба, щыкIэгъэ Iаджи тиIагъ, тыпшъэуи къыхэкIыщтыгъ. ЗыгорэкIэ къыIуатэрэм тегупшысыкIыгъэ классым исы хъумэ, сыдэущтэу рэхьатми, къышIэщтыгъэ, «къыгъэущыти», урокым хищэжьыщтыгъэ. «КIалэм кIалэ иIоф», аIо адыгэхэм. Зыгорэм мыхъун горэ IэкIэIуагъэмэ е IэкIэшIагъэмэ, ыIапэ рищэкIыщтыгъэп, бырсыр къыпигъэкIыщтыгъэп, дысэу, гухэкI рыпшIынэу зыми дэгущыIэщтыгъэп. Ригъэджэрэ пстэуми зэфэдэу афыщтыгъ, дэщэх-дэщае иIагъэп, зым фигъэкIуатэу, адрэм теIункIэу щытыгъэп. Шъхьадж ишIэныгъэ елъытыгъэу тефэрэ оценкэр фигъэуцущтыгъэ.

Мы чIыпIэм шэнэу хэлъыгъэ горэм игугъу къыщысымышIымэ ситхыгъэ пыч фэхъун. «Тфы» шIурышIукIэ пфигъэуцущтыгъэп. А шэным епхыгъэу ежь Дзэгъащтэ улэубэ къыфихьэу къыхэкIыщтыгъ, къиныбэ зэригъэлъэгъужьыщтыгъ, ау илъэс зытIущым еджакIомэ яшIэныгъэ хэпшIыкIэу хэхъоныгъэшхохэр фэхъущтыгъэх. ЕджакIом къыIуатэрэр литературэр арыми, содержаниер «4» — «5»-кIэ къыIотагъэми, грамматическэ хэукъоныгъэу хишIыхьэрэр ылъытэщтыгъэ, «щы» нахьыбэ пфигъэуцущтыгъэп, ари тIоу зэтырифыщтыгъэ: «тройкэ цIыкIурэ», «тройкэ пщэрырэ». Оценкэ пэпчъ зыкIыпфигъэуцурэр къыдиIожьыныр ишэныгъ. Литературэмрэ грамматикэмрэ зэгопчынхэу зэрэщымытыри тыгу къыгъэкIыжьыщтыгъэ.

Еджэныр сыухи Iоф сшIэ зэхъуми Дзэгъащтэрэ сэрырэ тызэщыгъупшагъэп, псаоу щэIэфэ тызэIукIагъ, тызэлъыкIуагъ. Сыдигъо уIукIагъэми, уилъэгъу шIоигъо шъыпкъэу ыгу укъызщихьэгъэ шъыпкъэм утефагъэу къыуажэщтыгъэм фэдэу къыпщигъэхъущтыгъэ, узэрэIукIагъэм укIигъэгушIужьыщтыгъ, угомыкIыжьы пшIоигъуагъ. Икъуаджэ ущыIукIагъэмэ, Iогъэ къодыеу зэрэщымытыр къыбгуригъаIозэ, ублыпкъ ыIыгъэу уикъудыйрэм фэдэу иунэ узэрэригъэблагъэщтыгъэр непи сынэгу кIэт, сщыгъупшэрэп. Орэхэт фаеми, иунэ ихьагъэр ДзэгъащтэкIи, ялъфыгъэхэмкIи хьакIэшхом — пщым фэдагъ, ящыгъу-пIасти апэ итыгъ. УзэдэIунрэ, акъыл зыхэпхынрэ фэшъхьаф зэхэпхыщтыгъэп, плъэгъущтыгъэп.

Дзэгъащтэ тхэтыжьэпышъ, ащ тыфэныкъу. Арэу щытми, ащ фэдэ адыгэлI изэфагъи, ишъыпкъагъи, игукIэгъуи цIыфмэ ащымыгъупшэжьэу, шIу нэмыкIкIэ игугъу амышIыжьэу уилIакъо, плъэпкъы, уикъуаджэ къыхэкIыныр, уригъэджэныр, щысэтехыпIэу уиIэныр, уишъхьагъырытэу е къыбготым фэдэу угу къэкIыжьыныр гушIуагъо.

Идахэ горэ къыхэбгъэщэу къапIо хъумэ зэрэукIытэщтыгъэр, шъхьэщытхъужь Iоф горэ зэрэхэмылъыгъахэр, игукIэгъу ынэмэ къакIэщэу зэрэщытыгъэр, пытагъэ хэлъэу зэрэгущыIэщтыгъэр, ишъэбэ щхыкIагъэр, нэмыкI иIокIэ-шIыкIагъэхэр ренэу сынэгу кIэтых.

Ау зыми къыIон ылъэкIынэп Дзэгъащтэ лъэкI зиIэ цIыфым зыфигъэцIыкIугъэу е ышъхьэ Iоф пае зытыригъэфагъэу, ыгъэфедэнэу ыгу къихьагъэу. Ащ фэдэ къабз, лъэкI зимыIэр ыгъэцIыкIугъэу, адыгагъэ пимыгъохыгъэу къашIэжьырэп. «ЦIыфыр шIу озыгъэлъэгъурэр ицIыфыгъ нахь, иIэнатIэп», — ыIощтыгъэ.

Дзэгъащтэ ехьылIагъэу зэп зэрэстхыгъэр, ау ахэр гъэзетым къызыкIэсымыгъэхьыщтыгъэхэм ушъхьагъоу иIагъэр зы — ащ сищыIэныгъэ чIыпIэшхо щиубытыщтыгъэти, игукIэгъу, ицIыфыгъэ икъоу къызэIусымыхыгъэу къысщыхъущтыгъэ. Ситхыгъэ сызеджэжьыкIэ, сэ ишIуагъэу къысэкIыгъэр, къызэрэздэзекIуагъэр къызэрэсымытхыгъэр къызгурыIожьыщтыгъ. Ау къэстхыми, сыкъызыщытхъужьэу къызышIошIын гъэзетеджэхэм къахэкIыным сенэгуещтыгъэ.

Сэ ащ сыфэягъэп. Джары ушъхьагъоу сызыгъэохъущтыгъэр. Ар непэ щысэгъэзые, сыгу илъым лъыкIэсымыгъэхьапэшъуми къэсэтхы. Дзэгъащтэ гукIэгъоу, цIыфыгъэу хэлъыр анахьэу къызщылъагъощтыгъэр ригъаджэхэрэм ащыщ горэ щыIэныгъэм чIыпIэ зэжъу ригъэуцомэ ары. Ар сэ сшъхьэкIэ сыушэтыгъэ.

1955-рэ илъэсым, я 10-рэ классым сыщеджэзэ, я IV-рэ четвертыр етымыгъэжьэжьыгъэу сымэджэ хьылъэ сыкъэхъуи, Краснодар сымэджэщым сычIагъэгъолъхьагъ. Узыр хьылъагъэ, игъэхъужьын къин пыслъэгъуагъ, сэ къинэу слъэгъурэм нахьыбэ сяни, сянэ къылъфыгъэхэми, адрэ сикъошхэми къыстыралъэгъуагъ. Ныбджэгъуи, сызыдеджагъи, хэти зи къытенагъэп, сыгу къызэраIэтыщтыгъэр къэпIон плъэкIынэп. ЗэкIэми тлъэкI къэтымыгъанэу илъэсипшIым ехъурэ къызысэIазэхэр ары гугъапIэ горэхэр къызылъэгъуагъэхэр.

А охътэ хьылъэм Дзэгъащтэ сыгу къызэриIэтыщтым, кIуачIэ къызэрэсхилъхьащтым пае къысиIони, къысфишIэни къыгъэнагъэп, кIэсэным фэдэу къыскIэтыгъ.

Ежь изакъоу сымэджаплъэ къакIощтыгъэп, сыздеджэщтыгъэ кIалэхэр къызыдищэщтыгъэх. ХъокIо Инвери, Хъут Инвери, Хъодэ Казбеки, Мамый Руслъани, нэмыкIхэми гукIэгъоу къысфашIыгъэм, ныбджэгъу дэгъу дэдэ зэрэсфэхъугъэхэм, бэрэ къызэрэсфэгумэкIыгъэхэм Дзэгъащтэ ишIушIэгъабэ хэлъыгъ. А зэпстэум кIуачIэрэ ищыкIэгъэ къаигъэгъэ икъурэ къысхалъхьагъ узым сыпэуцужьынэу. Сэ еслъэгъулIэу къызэрэздэзекIорэм нэмыкIэу зи хэсымышIыкIэу ишIуагъэ къызэрэсигъэкIыщтым егупшысэщтыгъэ. Зыгорэхэр ыIощтыгъэх, ышIэщтыгъэх, ахэр сэ зысшIэжьыщтыгъэхэр зыфаер зэпигъэфэгъахэ хъумэ ары. Ари ежьыр арэп къысэзыIожьыщтыгъэр, нэмыкIхэр арыгъэ нахь.

Илъэс еджэгъур икIи я 10-рэ классыр къэзыухыгъэмэ аттестатхэр аратыжьынхэм Iофыр факIо зэхъум, сэ зи хэсымышIыкIэу, сыщымыгугъыщтыгъэуи Дзэгъащтэ педсоветым сиIоф зытетыр къыхилъхьанышъ, аттестатыр къысаригъэтынэу ыгу къэкIыгъ. А лъэхъаным я IV-рэ четвертым емыджагъэм аттестатыр ратыщтыгъэп. РайОНО-м сиIоф зытетыр гуригъаIуи, къы-

ДИН ІОФЫГЪОХЭР

цIыфыгъэ адыгэлI

ригъэзэгъи, къызэраIуагъэу зекIуагъэ, педсоветым унашъо ригъэшIи, адрэ еджагъэхэм афэдэу, ежь ыIэкIэ къысфыритхыкIыгъэ аттестатыр къысфаригъэхьыжьыгъ: Дзэгъащтэ зэрэцIыфышIу дэдагъэр а зы щысэ закъоми къегъэлъагъо!

Арэущтэу ар зыкIызекIогъагъэр сэ сикIэлэ дэгъугъэ паеу непэ къызынэсыгъэми сеплъырэп. Дзэгъащтэ ышIэщтыгъэ сятэ Хэгъэгу зэошхом зэрэхэкIодагъэр, тянэ лъфыгъэ къызэтехъухьагъэ нэбгыритфэу тызэрипIужьырэр, тызэрэригъаджэрэр, къинэу къыттырилъагъорэр зэрэбэр, сицыIэныгъи къырыкIон ылъэкIыщтым егупшысэщтыгъэ. ЫшIагъэр зэкIэ езыгъэшIагъэр ицIыфышIугъ, игукIэгъу, изэхэшIыкI. А зекIуакIэм, дахэу сфиIуагъэм, шIоу къысфишIэ шIогъуагъэм язакъоми, уемыджэщтыгъэми, уеджэн фаеу уишIын, шъхьакIо горэ уиIахэмэ! Псаулъэхъаным ащ хэлъыр икъоу къызгурымыIощтыгъэми, нэужым къызгурыIожьыгъагъ.

ГущыIэгъу гъэшIэгъонхэр, акъыл зыхэпхынхэр зэдытиIэщтыгъэх, арэущтэу ар зыгъэпсыщтыгъэр ежьыр ары. Ащ фэдэ гущыIэгъу горэм врачхэр, медсестрахэр палатэм къызихьэхэкIэ ащ илъ нэбгырипшIым сэщ нэмыкI зэрэмытэджырэр къэсIотагъ. Енэгуягъо Дзэгъащт мыхъугъэмэ, сэри къэмытэджырэ сымаджэу къыздилъхэм афэдэ сыхъужьыныекIэ. Непэ къызнэсыгъэми сщыгъупшэрэп ащ фэгъэхьыгъэу къысиIогъагъэри къыздэхъугъэри. «Аскэр, ахэр урысых, дэих сIорэп, ау адыгэ хабзэм фэдэу дахэ щыIэп, тыдэ ущыIэми адыгагъэр зехьэ, тэ тишэн-зэхэтыкIэ кIэхьан щыIэп, уигъэдэхэщт, уигъэдэгъущт, зыгурыIоныби уIукIэщт, укъызэкIэмыкIу!»

Тэджын Iофыр зэрэзгъэцаIуагъэри ыгъэцэкIэжьыгъ, Ялтэ сигъакIуи, мэзищэ ащ къыщысэIэзагъэх. Ащ имыщакъоу, къыкIэлъыкIорэ илъэсхэми мэзэ щырыщ-плIырыплIэ сыкъэтынэу хы ШIуцIэ Iушъом — ТIуапси, Геленджики, Алупки зытфэ-зыхэ сигъэкIуагъ, сипсауныгъи зыпкъ иуцожьыгъ. Сызэхъужь ужыми врач зэшъхьэгъусэхэр, пенсием зэкIожьхэм, псаоу щэIэфэхэ езгъэблэгъэжьыгъэх, тызэщыгушIукIызэ тызэIукIэщтыгъэ. А лъэхъаным джы хэгъэгур зэлъызыбгынэтыгъэ къулъхьэм игугъу тшIынэуи тыгу къихьэщтыгъэп, мэфэкI горэхэм яхьылIагъэу тхылъ горэ ятымытыщтыгъэмэ, зэфыщытыкIэшIум лъапсэу иIагъэр гукIэгъур, цIыфыгъэр ары... А зэфыщытыкIэшIоу зэфытиIагъэри къыздэзыгъэхъугъэр Дзэгъащтэ гъэсэпэтхыдэуныгъэм изытеткIэ а уахътэм узыщыгугъынэу Iофым хэлъыр мэкIагъэми, къысэIэзэрэ врачми седжэнымкIэ къыздырамыгъаштэщтыгъэми, седжэн фаеу Дзэгъащтэ сишIыгъ. Очнэу седжэным Iофыр тетыгъэп, ау заочнэу агрономэу техникумыр къэсыухыгъ. Ари сиIоф зытетымкIэ Iоф рысшIэнэу хъугъэп, институтым сычIэхьажьи, бухгалтер-экономистэу сэнэхьат зэзгъэгъотыжьыгъэ, пенсием сэкIофэ сырыпсэугъ, сырылэжьагъ. Ари Дзэгъащтэ ицIыфыгъ, игукIэгъу къыздэзыгъэхъугъэр. Мыхэр игъэкIотыгъэ хьазырэу къызыкIэстхырэр сэ щытхъу сфэхъунэу арэп, Дзэгъащтэ зыфэдэгъэ кIэлэегъаджэр, зэрэцIыфышIугъэр, гукIэгъоу хэлъыгъэр икъоу гъэзетеджэм гурызгъаIо сшIоигъошъ ары.

Дзэгъащтэ тыригъаджэ зэхъум, произведениеу тызэджагъэм щысэтехыпIэу хэт героим дэгъоу хэлъыр щыIэныгъэмкIэ зы федэ горэ къытфихьыным, тыгукIи тшъхьэкIи тштэным тегъэпсыкIыгъэу тигупшысэхэр къыгъэущыщтыгъэх. А зэпстэур адыгагъэм, цIыфыгъэм, лIыгъэм гъэшIэгъонэу арипхыжьыщтыгъ.

А охътэ чыжьэу зигугъу къэсшIыжьырэм телевизори радиори тиIагъэп, урысмы бэрэ сахэхьагъэу, сахэкIыгъэу щытыгъэп. КIэкIэу къэпIон хъумэ, джырэ уахътэм ныбжьыкIэхэр зэкIодылIэхэрэ цивилизацием щыIагъэп. Къуаджэм щыслъэгъугъэ щыIакIэмрэ унагъом илъ хабзэмрэ анахь хъэтэ шIагъо сымылъэгъугъэу щытыгъ...

Дзэгъащтэ сымэджаплъэ къызыкIокIэ, сэ къысшъхьапэщтыр къысиIо къодыеу щытыгъэп, къыскIэкIэупчIыхьэзэ зыгорэхэр къысигъэIуатэщтыгъэ. АкIэрэм къысэIэзэрэ врачми, медсестрами, отделением ипащи гу лъатагъ, ащ ехьылIагъэу тызэдэгущыIэуи къыхэкIыгъ. Врачэу къысэIазэщтыгъэр крайдиспансерым иврач шъхьаIэ ишъхьэгъусагъ, къызэрэсшIошIырэмкIэ, ащ рыгущыIагъэхэу щытыгъ. Мафэ горэм къысэIазэхэрэри, отделением ипащэу врач шъхьаIэм игуадзи, ежь врач шъхьаIэри сымаджэхэм яплъыхьэу, ядэIухэу къакIухьэзэ, типалатэ къихьагъэх, сэри, зэрэсихабзэу, сытэджи, сетIысэхьажьыгъ.

Врач шъхьаIэр садэжь къызэсым къысэупчIыгъ: «Черкес, когда мы зашли, вы встали, потом присели. Это совпадение с нашим заходом или что-то значит?» Сэ джэуап естыжьыгъ: «Это не совпадение, а наш адыгейский неписанный закон». ТIэкIуи къысIуупчIыхьэзэ, зыгорэхэр адыгэ хабзэм ехьылIагъэу къысигъэIуагъэх. ЗэкIэ сымаджэмэ зафигъази ариIуагъ: «Видите, русаки, какие есть черкесы!» Ащ пыдзагъэу бэкIай къыIотагъэр, Хэгъэгу зэошхом илъэхъан адыгэмэ аIукIэщтыгъэуи къыIуагъ. ЗэрэсшIошIырэмкIэ, ежь адыгэ хабзэхэм шIукIаеу афэнэIосагъ, ау адрэхэм зыгорэхэр агуригъаIохэ шIоигъуагъ. ИкIыжьын зэхъум зыкъысфигъази, къысиIуагъ: «За то, что вы соблюдаете хорошие адыгейские обычаи, я Вас пошлю в Ялту на лечение в один из лучших санаториев страны».

Палатэм илъыгъэхэм сазэрэнахьыкIагъэр арыми сшIэрэп зытыришIыхьэщтыгъэр, гъэшIуабзэкIэ ренэу къыздэгущыIэщтыгъэ, бэкIэ сэщ нахьи нахыжъыгъэми, сэмэркъэухэр къыздишIыщтыгъэх, адрэ сымаджэмэ ялыеу къысфыщтыгъ. къысиIощтыгъэхэр арэу джы къызнэсыгъэми сэлъытэ...

Адыгэхэм «лIышIу къошIу фэхъурэп» аIоми, Дзэгъащтэрэ ишъхьэгъусэу Джантыгъэрэ зэгурыIоныгъэ-зэдэIужьыныгъэу азыфагу илъыгъэм амал къаритыгъ ялъфыгъэхэр пхъушIоу, къошIоу, цIыфышIухэу апIунхэу. Зэшъхьэгъусэмэ пхъуищырэ — Къутас, Сачнэт, Разыет, къуищырэ — Аслъан, Аскэр, Кущыку зэдапIугъэ, зэдалэжьыгъэ, зэдагъэсагъэх, рагъэджагъэх. ЗэкIэми апшъэрэ гъэсэныгъэ арагъэгъотыгъэу Мыекъуапи Краснодари, зыхэт коллективмэ агурыIохэу, щытхъу апылъэу Iоф ащашIэ. Унэгъо дахэхэр яIэх, ялъфыгъэхэр адыгэ хабзэм диштэу апIух, алэжьых, ятэрэ янэрэ ахалъхьэгъэ шэн дахэхэр, адыгагъэр зэрахьэ. Анахьыжъэу Къутасэ республикэмкIэ медстрахованием ипащэ игуадзэу Мыекъуапэ щэпсэу, идахэ арегъаIо, цIыфышIу.

Ащ къыкIэлъыкIорэ Аслъан Краснодар щэпсэу, край администрацием кадрэхэмкIэ иотдел ипащэ игуадзэу Iоф щешIэ. 2003-рэ илъэсым «За выдающийся вклад в развитие Кубани» зыфиIорэ медалыр къыратыгъ, 2004-рэ илъэсым «Заслуженный лесовод Кубани» зыфиIорэ щытхъуцIэр къыфаусыгъ, социологие наукэхэмкIэ кандидат. Адрэ зэш-зэшыпхъухэми ящыIэкIэ-псэукIэкIэ нахьыжъмэ афэдэх, ятэрэ янэрэ анапэ тезыхырэ ахэтэп.

Дзэгъащтэ фэдэ адыгэлI лъэпкъым нахьыбэу къыхэкIы къэс, ащ ынапэ нахь кIэрэкIэщт, дэхэщт, ылъапси пытэщт, нахьыбэри ищытхъу аIощт.

ЛIЫХЭСЭ Аскэр.

Хьалъэкъуай.

Полномочнэ лIыкIом IукIагъэх

Урысые Федерацием и Президент Темыр-Кавказ федеральнэ шъолъырымкIэ и Полномочнэ лIыкIоу А.Г. Хлопониныр бэмышIэу щыIагъ Чэчэн Республикэм. Ащ тефэу Грознэм рагъэблэгъагъэх Темыр Кавказым имуфтийхэри, акъылэгъу зэфэхъунхэм, гумэкIыгъоу Кавказым илъхэм атегущыIэнхэм фэшI.

— Чэчэн Республикэм тызыщызэIокIэм, — къеIуатэ муфтиеу Емыж Нурбый, — Iофыгъуабэ къыщытIэтыгъ, муфтийхэр зыгъэгумэкIыхэрэм А. Хлопониныр ащагъэгъозагъ. Сэ гущыIэр къызысатым къэсIуагъ Темыр-Кавказ федеральнэ шъолъырым тиреспубликэ зэрэхэмытым къыхэкIыкIэ, тэрырэ къалмыкъ динлэжьхэмрэ тызыдэлэжьэн щымыIэу тыкъызэрэнагъэр. Илъэси 10-м ехъугъэу тэ Темыр Кавказым идинлэжьхэм я Координационнэ совет тызэрэхэтым ыкIи непи ащ тыкъыхэнэнэу тызэрэкIэлъэIурэм А. Хлопониныр щызэгъэгъозагъ. Муфтийхэми къыздырагъэштагъ, сыда пIомэ диным гъунапкъэ иIэнэу щытэп, тыдэ щыIэ быслъымэни зычэпычэгъоу зэдэлажьэх. АщкIэ тызэгурыIуагъ, мы Координационнэ советым тыкъыхэнэжьыгъ.

ТигущыIэгъу къызэриIуагъэмкIэ, мы зэIукIэгъум муфтийхэм къыхалъхьагъ республикэхэм япащэхэмрэ муфтийхэмрэ зэгъусэхэу чIыпIэхэм зэIукIэхэр ащашIыхэмэ, ахэм ащылэжьэрэ кьэралыгъо IофышIэхэм аIукIэхэмэ шIуагъэ къыхьынэу къызэрашIошIырэр, непэ Кавказым къыщыхъурэ бырсырхэм, терроризмэм, экстремизмэм апэуцужьыгъэным иамалхэм атегущыIэнхэм пае. Ащ фэдэ IофшIэным шIуагъэ къыхьынэу Полномочнэ лIыкIом ылъытагъ ыкIи къадыригъэштагъ.

Iофыгъоу зэIукIэгъум къыщаIэтыгъэхэм ащыщ илъэс 17 хъугъэу Темыр Осетием къырафыгъэхэу, ащ игъунапкъэ чэтэн палаткэхэр щызыгъэIэгъэ, вагон цIыкIухэм арыс ингушхэм къарыкIощтыри. Темыр Кавказым ис муфтийхэр зэ ахэм ахэхьэгъагъэх, а цIыф егъэзыгъэхэм яIоф зыгорэущтэу зэшIохыгъэн зэрэфаем джыри къыфагъэзэжьыгъ.

ЗэIукIэгъум къырагъэблэгъагъэхэр Рамзан Кадыровым нэужым ыщэгъагъэх ислъам университетэу гъэрекIо Грознэм къыщызэIуахыгъэм.

— СшIогъэшIэгъонэу, — къеIуатэ муфтиим, — мы университетым Р. Кадыровым къыщиIуагъ непэ мыщ щеджэрэ студентхэм ащыщэу «тфы» закIэкIэ къэзыухыхэрэм, сыд фэдиз мэхъухэми, унитIоу зэхэт фэтэр, итын фаер зэкIэ итэу, ыпкIэ хэмылъэу зэраритыщтыр. Ау ащ къыхигъэхъожьыгъ: республикэм къинэщтхэр, фэлэжьэщтхэр ары арэущтэу зыпэгъокIыщтхэр.

Урысые Федерацием и Президент Махачкала къызэкIом, изэIукIэгъухэм ащыщ лъэшэу къыщыхигъэщыгъагъ цIыфым, анахьэу ныбжьыкIэхэм, пIуныгъэ тэрэз непэ ягъэгъотыгъэнымкIэ динлэжьхэм мэхьанэшхо зэряIэр, хэбзэ къулыкъушIэхэмрэ динлэжьхэмрэ мы Iофыгъом зэдыфэлэжьэнхэ зэрэфаер. А. Хлопониным къыкIигъэтхыгъ а гупшысэм зэрэдыригъаштэрэр ыкIи мы лъэныкъом тынаIэ зэрэтедгъэтын фаер.

Всероссийскэ конференцием щаштагъ

Мэлылъфэгъум и 13 — 14-м Москва щыкIуагъ Всероссийскэ конференциеу «Мусульманское духовенство и современные вызовы безопасности России» зыфиIоу Урысыем ис муфтийхэм янахьыбэр зыхэлэжьагъэр. Ащ иIофшIэн изэфэхьысыжьэу Резолюциеу мыхэм аштагъэм анахь мэхьэнэ шъхьаIэу иIэр непэ къэралыгъом игъэпытэн, ащ ищынэгъончъагъэ къэухъумэгъэным быслъымэн сообществэм иIахьышIу хишIыхьаныр пшъэрылъ шъхьаIэу къызэрэуцурэр, ныбжьыкIэхэм ащыщхэу радикальнэ дунэееплъыкIэм дихьыхьхэрэр гъогу тэрэз тегъэуцогъэнхэм Iоф дэшIэгъэн зэрэфаер. Сыда пIомэ ахэм афэдэ ныбжьыкIэхэр кьэралыгъом ищынэгъончъагъэ зэщагъэкъоным фэзыгъэблырэ кIуачIэхэм ащыухъумэгъэнхэ фае. Ащ пае, Урысыем и Президент икIыгъэ илъэсым Шъачэ къызэрэщиIогъагъэу, радикализмэм пэуцужьыгъэнымкIэ программэ хэушъхьафыкIыгъэ штэгъэн, экстремистхэм тиныбжьыкIэхэр апэчыжьэ шIыгъэнхэ фае.

Конференцием хэлэжьагъэхэм хагъэунэфыкIыгъ мы лъэхъаным ислъам диныр, обществэр ыкIи кьэралыгъор зэрэзэдзэлъытхэм, зэрэзэдэпсэущтхэм иконцепцие къыхэхыгъэн зэрэфаер, исламофобием, экстремизмэм, терроризмэм кIочIэ зэхэлъкIэ апэуцужьыгъэным пае.

Ветеранхэм IэпыIэгъу афэхъущтых, «Iэнэ хъураехэр» зэхащэщтых

Дин зэфэшъхьафхэм ялIыкIохэр зыхэлэжьэгъэхэ зэIукIэ бэмышIэу Краснодари щыкIуагъ. Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбый ащ рагъэблэгъагъ.

— Iофыгъо шъхьаIэу ащ щыщытыгъэхэм зыкIэ ащыщыгъ, — еIо муфтиим, — ныбжьыкIэхэм япIункIэ СМИ-хэм мэхьанэу яIэр. ЗэрэрахъухьагъэмкIэ, общественнэ организациехэр, шIэныгъэлэжьхэр, динлэжьхэр хагъэлажьэхэзэ, каналэу НТК-м «Iэнэ хъураехэр» щызэхащэхэзэ ашIыщт. ПIуныгъэм епхыгъэ Iофыгъохэм ахэр афэгъэхьыгъэщтых.

ЯтIонэрэ Iофыгъоу тызытегущыIагъэр мы мафэхэм унэхэр зыфащэфыхэрэ ветеранхэр тIэкIу зытешIэкIэ жьыхэр зыщаIыгъыхэрэ пансионатхэм ащэжьыгъэхэу, унэхэри мыIэжьхэу къэнэхэм щыухъумэгъэнхэр ары. Гъэнэфагъэ ащ фэдэ къызэхэулIэн ылъэкIыщтхэри ахэм зэрахэтхэр.

Мы зэIукIэм къыщаIэтыгъэ Iофыгъохэм язэшIохынкIэ IэпыIэгъу къафэхъунэу зыщыкIэлъэIухэрэ тхылъ фагъэхьыгъ краим игубернаторэу А. Ткачевым.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

СПОРТЫМРЭ РЕСПУБЛИКЭХЭМ ЯЗЭПХЫНЫГЪЭХЭМРЭ

«Спартакми», «Зэкъошныгъэми» ащерэшIэх

Зэкъош республикэхэм язэпхыныгъэ зыгъэпытэрэмэ культурэмрэ спортымрэ ащыщых. Тиартистхэр концерт-хэмкIэ зэхъожых, зэгъусэхэу зэIукIэ гъэшIэгъонхэр зэхащэх, фестивальхэм ахэлажьэх. Спортсменхэр Къыблэ федеральнэ шъолъырым испартакиадэхэм ащызэнэкъокъухэзэ, ныбджэгъу зэфэхъух.

Мы илъэсым мыекъопэ футбол клубэу «Зэкъошныгъэм» аштагъэх «Спартак» Налщык хэтыщтыгъэхэ Уздэн Романрэ Шэуджэн Борисрэ.

Шэуджэн Борисрэ Уздэн Романрэ мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» щешIэх.

Адыгэ быракъыр стадионэу «Юностым» щагъэбыбатэ.

КъэлапчъэмIэгуаор анахьыбэрэ мыгъэ дэзыдзагъэмэ Уздэн Роман ащыщ. Ар ыпэкIэ щешIэ. УхъумакIохэм яныпэлъэгу рамыгъэкIыми, бэрэ егъэгумэкIых. НэгъэупIэпIэгъу закъом къыкIоцI аIэкIэкIынышъ, къэлапчъэм дэон ельэкIы.

Волжскэ икомандэу «Энергием» «Зэкъошныгъэр» зэрэдешIагъэр Уздэн Роман бэрэ ыгу илъыщт. Тифутболистхэр апэкIэ ильыщтыгъэх, текIоныгъэм яшъыпкъэу фэбэнагъэх, ау Iэгуаор «Энергием» икъэлапчъэ зэрэдадзагъэм ипчъагъэ тигъэрэзагъэп. Р. Уздэныр ущытхъунэу ешIагъ, къэлэпчъэбгыкъум Iэгуаор тыригъафэуи къыхэкIыгъ. А мафэм хьакIэмэ якъэлэпчъэIут IэпэIэсэныгъэ ин зэрэхэлъыр ешIапIэм къыщигъэлъэгъуагъ.

Шэуджэн Борисэ къэлэпчъэIут. Иухьазырыныгъэ хигъэхъонэу Тхьэм амалышIухэр къыритыгъэх. Лъэпэлъаг, псынкIэу мэгупшысэ. Мыщнэу къэлапчъэм къыIокIы, тазыр ешIапIэм «щыбысым».

— «Зэкъошныгъэм» хэт футболистхэр нахьыпэкIэ тинэIосагъэх, — къаIуатэ Уздэн Романрэ Шэуджэн Борисрэ. — Командэм псынкIэу тыщызэгурыIуагъ. Стадионэу «Юностыр» Мыекъуапэ игупчэ итэп. Шъхьагущэ ыкIыб щыIэми, тиешIэгъухэм япылъы зышIоигъоу стадионым къакIорэр макIэп.

— «Зэкъошныгъэр» апэрэ купым щешIэн фае, — зэдэгущыIэгъур лъегъэкIуатэ Уздэн Роман. — Адыгэ Республикэм икомандэ шъхьаIэ ятIонэрэ купым зэрэхэтым уезэгъы хъухэщтэп...

Зэкъош республикэхэр IэпыIэгъу зыщызэфэхъужьынхэ алъэкIыщт чIыпIэм итых. Налщык ифутбол командэу «Спартакыр» Урысыем изэнэкъокъухэу Премьер лигэм щыкIохэрэм ахэлажьэ. Апэ итхэм мыгъэ зэращыщым тегъэгушхо. Тренер шъхьаIэу Юрий Красножан физкультурэмкIэ кIэлэегъаджэу Iоф ышIэщтыгъ. Охътэ кIэкIым къыкIоцI зэлъашIэрэ тренер хъугъэ.

Налщык икомандэ финанс IофхэмкIэ ущытхъунэу щытэп, илъэс къэс футболист макIэп хэкIыжьырэр, кIэу аштэрэр. Ар къыдэтлъытэзэ, «Спартак» дэгъоу зэрешIэрэр тэгъэшIагъо, тренер шъхьаIэм иIахьышIоу ащ хэлъыри къыхэтэгъэщы. «Спартак» 1:1-у «Локомотив» Москва зыдешIэм ыуж телевидениемкIэ Москва икъэтынхэм ащызэхэтхыгъэ къэбарым тигъэгушIуагъ. Европэм икубокхэм афэбэнэнэу Налщык икомандэ зегъэхьазыры. Ащ фэшI стадионыкIэ Къэбэртэе-Бэлъкъарым икъэлэ шъхьаIэ щашIынэу гухэлъ яI.

Мыекъуапэ стадионыкIэ щашIы

Адыгэ Республикэм истадион зэтегъэпсыхьагъэ Мыекъуапэ щырагъэжьагъ. Атлетикэ псынкIэм пылъхэр къызыщычъэщтхэр аужырэ европэ шапхъэхэм адештэ пIоми хъунэу ашIыгъ, футбол ешIапIэри шIэхэу аухынэу тэгугъэ.

— Стадион дахэ республикэм иIэ хъущт, — игупшысэхэр лъегъэкIуатэх Уздэн Роман. — КIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ стадионэу «Юность» дахэ афашIыгъ. Футболист дэгъухэр агъэсэнхэу тренерхэм амалышIухэр яIэх.

Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» Назрань икомандэу «Ангушт» зэрэтекIуагъэм тигъэгушIуагъ. «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьаIэу ЗекIогъу Муратэ пресс-зэIукIэм къыщиIуагъ футболыр зикIасэу стадионым дэсыгъэхэм лъэшэу зэрафэразэр. Адыгэ быракъыр кIалэмэ стадионым щагъэбыбатэщтыгъ, «Зэкъошныгъэм» гущыIэ фабэхэр фаIохэзэ еджэщтыгъэх.

— Футболым еплъынхэу стадионым къакIохэрэм тыгу къаIэты, — еIо Шэуджэн Борисэ. — Тхьаегъэпсэух...

ЕшIэгъур заухыкIэ, «Зэкъошныгъэм» ифутболистхэм агоуцохэзэ ныбжьыкIэхэм нэпэплъ сурэтхэр атырахэу зэп зэрэтлъэгъугъэр. Ащи узэгупшысэн хэлъ — спортым ипIуныгъэ мэхьанэ зыкъеIэты.

Адыгеим щагъэсэгъэ кIалэхэр Налщык икомандэ щешIэхэуи къыхэкIыгъ, Ешыгоо Сэфэрбый тренер шъхьаIэу «Спартакым» иIагъ. Джырэ уахътэ зэкъош республикэхэр футболистхэмкIэ зэхъожьыхэзэ «Спартаки», «Зэкъошныгъэри» хэгъэгум ыкIи дунаим нахь ащызэлъашIэнхэ алъэкIыщт.

ТИЗЭДЭГУЩЫIЭГЪУ ГЪЭШIЭГЪОНХЭР

Натхъо футболистхэм тагъэгугъэ

Израиль ит адыгэ къуаджэу Кфар-Камэ къыщыхъугъэ Натхъо Бибарс Урысыем ичемпионэу «Рубин» Казань аштагъэу щешIэ. Командэм итренер шъхьаIэу Курбан Бердыевыр Б. Натхъом бэкIэ щэгугъы.

Натхъо Бибарс телефонкIэ къызэрэтиIуагъэу, Казань икомандэ щешIэныр къехьылъэкIырэп, футболистхэмрэ «Рубин» ипащэхэмрэ псынкIэу агурыIуагъ.

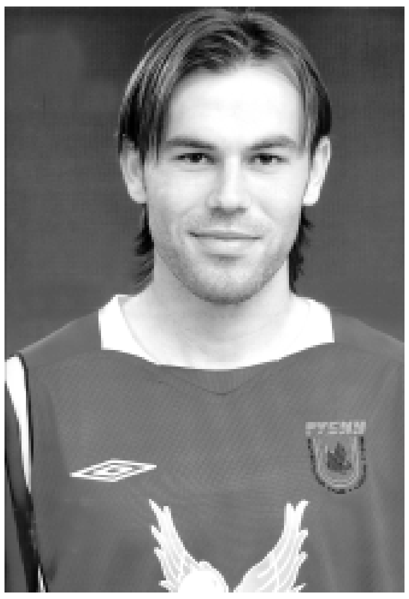

Урысыем ичемпионэу «Рубин» Казань щешIэ Натхъо Бибарс.

«Рубин» «Амкар» 1:0-у зытекIом, къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэр Натхъо Бибарс. Анахь дэгъоу ешIэрэ футболистмэ ащыщэу ар «Рубин» зэрэхэтым икъоджэгъухэр лъэшэу егъэгушIох.

— Мыекъуапэ сыкъакIо сшIоигъу, — еIо Натхъо Бибарс. — Уахътэ къызэрэхэзгъэкIыщтыр ары сызэгупшысэрэр.

Тольятти щеджэ

Мыекъуапэ къыщыхъугъэ Натхъо Амир футболымкIэ академиеу Тольятти дэтым аштагъ, дунэе ешIэгъухэм ахэлажьэ.

Амир ятэу Натхъо Адамэ Адыгеим щызэлъашIэрэ футболист, «Кубань» Краснодар, «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ илъэсыбэрэ ащешIагъ. Натхъо Амирэ академием ихэшыпыкIыгъэ командэ хэтэу Францием щыкIогъэ турнирым хэлэжьагъ, тIогъогогъо къэлапчъэм Iэгуаор дидзагъ.

Натхъо Бибарс ифутболкэ тедзэгъэ номерыр 66-рэ. Натхъо Амирэ имайкэ нахьыбэрэмкIэ тедзагъэр номерэу 8. Футболистхэм ямайкэхэм атетхагъэмэ мэхьанэ аратэуи къэбархэр зэхэтэхых. Сыд фэдэ майкэхэр Натхъомэ зыщалъэщтми, футолист цIэрыIо хъунхэу тафэлъаIо.

ФутболымкIэ академиеу Тольятти дэтым щеджэ Натхъо Амир.

ФУТБОЛ. Я 2-рэ КУПЫР

ЧIыпIэхэр зэтэгъапшэх

Я 2-рэ купым хэт командэхэр жъоныгъуакIэм и 12-м ехъулIэу чIыпIэу зыдэщытхэр

1. «Торпедо» Ермэлхьабл — 13
2. «Энергия» Волжский — 13
3. «Черноморец» Новороссийск — 12
4. «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 10
5. «Астрахань» Астрахань — 8
6. «Дагдизель» Каспийск — 7
7. «Мэщыкъу» Пятигорск — 7
8. «МИТОС» Новочеркасск — 6
9. «Кавказтрансгаз» Рыздвяный — 5
10. «Батайск» Батайск — 5
11. «Динамо» Ставрополь — 4
12. «Беслан» Беслан — 4
13. СКА Ростов-на-Дону — 4
14. «Автодор» Владикавказ — 4
15. «Краснодар-2000» Краснодар — 2
16. «Ангушт» Назрань — 2
17. «Таганрог» Таганрог — 1

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэрпшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6156
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1360

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00